

William Shakespeare

SOK HÚHÓ SEMMIÉRT

(Much Ado about Nothing)

Fordította: Mészöly Dezső

SZEMÉLYEK

DON PEDRO, Aragónia hercege
DON JUAN, a herceg fattyú öccse
CLAUDIO, ifjú firenzei gróf
BENEDETTO, padovai nemes ifjú
LEONATO, Messina kormányzója
ANTONIO, a bátyja, öreg ember
BALTAZÁR, énekes Don Pedro szolgálatában
BORACCHIO |
CORRADO | Don Juan emberei
EGY KÖVET
FERENC BARÁT
LASPONYA, polgárőr
FURKÓ, kisbíró
ELSŐ ŐR
MÁSODIK ŐR
JEGYZŐ
EGY FIÚ
EGY ÚR
HERO, Leonato leánya
BEATRICE, Leonato unokahúga
MARGARÉTA |
URSULA | Hero kísérő hölgyei
Antonio fia, muzsikuskok, örök, szolgák

Szín: Messina

ELSŐ FELVONÁS

1. szín

Leonato háza előtt.

*Jön Leonato, Messina kormányzója, Hero, a leánya
és Beatrice, az unokahúga - egy követtel*

LEONATO	Úgy értesültem a levélből, hogy Don Pedro, Aragónia hercege, ma este Messinába érkezik!
KÖVET	Már közel járhat. Három mérföldnyire se volt innen, mikor előre-küldött.
LEONATO	Hány nemest vesztettetek a csatában?
KÖVET	Alig valakit. Nevezetes személyt, senkit.
LEONATO	Kétszeres a diadal, ha a vezér ép sereggel tér meg. Úgy látom, Don Pedro igen kitüntetett egy firenzei ifjút, bizonyos Claudiót.
KÖVET	Igen kitüntette, mert igen rászolgált. Derekabbul vitézkedett, mint zsenge kora ígérte: bárány képében oroszlánként küzdött. Úgy túltett ő minden reményen, hogy énnekem semmi reményem túltenni rajta szavaimmal.
LEONATO	Él itt egy nagybátyja Messinában: az megörül ám majd ezen!
KÖVET	Már vittem neki jelentést. Olyan túlcsonduló öröm tört ki belőle, hogy csupa szerénységből is illett néhány keserűbb cseppet vegyítenie hozzá.
LEONATO	Könnye hullott?
KÖVET	Mint a zápor!
LEONATO	Kedves előttem a túlárado kedvesség. Nincs tisztább a könnyek mosta arcnál. Mennyivel jobb, aki örömében könnyet ejt, mint aki örvend a más könnyén!
BEATRICE	Mondd, kérlek, signor Handabanda is megjött a háborúból?... vagy nem?
KÖVET	Senkit sem ismerek ezen a néven, hölgyem. Efféle nem is akadt a seregben.
LEONATO	Ki után kérdezősködsz, húgom?
HERO	Kuzinom a padovai úrra gondol, signor Benedettóra.
KÖVET	Á! Ő megjött, és vidámabb, mint valaha.

BEATRICE Kiíratta itt Messinában, hogy kihívja Cupidót galamblövő versenyre. Bátyám udvari bolondja elolvasta a kihívást, és válaszolt neki Cupido nevében, hogy vállalja a versenyt, mert ő bizony telibe találja a tubicáját. - Mondd csak, hány embert ölt és evett meg Benedetto ebben a háborúban?... No, hányat ölt meg? Mert én megígértem neki, hogy ahányat csak megöl, azt én mind megeszem.

LEONATO Esküszöm, húgom, jól fölmagasztalod ezt a signor Benedettót! De majd megkapod a magadét te is tőle, semmi kétség!

KÖVET Jó szolgálatot tett ő ebben a háborúban, kisasszonyom.

BEATRICE Nyilván kezdett áporodni az élelem, s ő segített fölfalni. Rettenthetetlen hústrancsírozó: feneketlen a bendője.

KÖVET De férfi is a talpán, kisasszonyom.

BEATRICE Ha csak a talpán férfi, akkor a kisasszonyokkal nem sokra megy. Hát a lovagokkal elbánik-e ez a talpas?

KÖVET Lovagokkal lovagias, emberekkel emberséges. Ő maga a tömény erény.

BEATRICE Az ám, ha a tömés - erény. De legalább volna kemény... Jó, jó, mind halandók vagyunk.

LEONATO Félre ne értsd húgomat, vitéz. Afféle tréfás háborúsdí folyik közte meg signor Benedetto közt. Ahányszor csak találkoznak, kezdődik a sziporkapárbaj.

BEATRICE De jaj neki, mert mindig rajtaveszt. Múltkor is, hogy összezsaptunk, öt petárdája közül négy csütörtököt mondott, úgyhogy szegény fejének csak egy maradt. Ha az az egy még fellobban, kapva-kapjon rajta, mert különben ő sem lesz nagyobb lángelme a lovánál. Egyéb sütnivalója sem maradt azon az egy szem petárdáján kívül. - Ki most a cimborája? Havonta köt új örök barátságot.

KÖVET Lehetséges volna?...

BEATRICE De mennyire! Annyit ér az eskü nála, mint egy kalap: a divat szerint váltogatja.

KÖVET Úgy látom, kisasszonyom, hogy ez a nemesúr nem szerepel a táncrendben.

BEATRICE Tűzre is vetném azt, ha szerepelne rajta! De mondd, ki a barátja? Nem akadt valami kalandor fickó útitársnak, hogy vele együtt menjen a pokolba?

KÖVET Legtöbbször a nemes Claudióval tart.

BEATRICE Úristen! még ráragad, mint valami kórság! Mert ragadósabb ő, mint a pestis. S aki megkapja, az belébolondul. Isten óvja a nemes Claudiót! Ha egyszer ráragad Benedetto, ezer forintjába kerül, míg kikúráltatja magát.

KÖVET Rajta leszek, hogy magamra ne haragítsalak, hölgyem!

BEATRICE Jól teszed, barátom.

LEONATO Te ugyan nem bolondulsz belé, húgom!

BEATRICE Nem én, míg kánikula nem lesz januárban.

KÖVET Don Pedro közeleg!

Jön Don Pedro, Claudio, Benedetto, Baltazár és Don Juan, a fattyú

DON PEDRO Jó signor Leonato, így fogadod a gondot? Mindenki a világon kerülni igyekszik a költséget, te pedig elébe jössz!

LEONATO Tefenséged képében nem a gond látogat el házunkba. Mert mikor a gond távozik, öröm marad a nyomában. De ha majd tefenséged válik meg tőlünk, bánat köszönt be, és az öröm vonul el.

DON PEDRO Túlontúl készségesen veszi magára terhét tekegyelmed. - Leányod, ha nem tévedek?

LEONATO Anyja kitartóan mondogatta, hogy az.

BENEDETTO Kétkelkedtél benne, uram, hogy rákérdeztél?

LEONATO Nem, signor Benedetto - mert tekegyelmed akkoriban még gyermek volt.

DON PEDRO Ezt megkaptad, Benedetto. Ebből sejthetjük, mire vitted embernyi ember korodban. Meg kell adni: apja lánya a kisasszony! Örülj neki, kisasszonyom: derék apára ütöttél!

BENEDETTO Ha signor Leonato az apja, akkor - akárhogy üt is rá - nem cserélne vele fejet egész Messináért sem!

BEATRICE Csodálom, hogy még most is jár a szád, signor Benedetto, mikor senki sem figyel rád.

BENEDETTO Ni csak, a megtestesült utálat - szoknyában! Hát kegyed még él?

BEATRICE Elhunyhathat-e az utálat, mikor olyan tápot kap, mint signor Benedetto? Hisz maga az imádat is utálatba fordul át uraságod büvkörében!

BENEDETTO Úgy látszik, az imádat köpönyegforgató. De annyi bizonyos, hogy - kegyedet kivéve - minden hölgy szeret. Kívánnám, bár volna a mellemben kő szív helyett hó szív - mert, szavamra, engem egy se érdekel.

BEATRICE Jó szerencse ez a nőkre, mert különben folyton nyaggatná őket egy veszett nőbolond. Hála Istennek - és hideg véremnek -, ebben történetesen megegyezünk. Ha varjút ugat meg a kutyám, azt is szívesebben hallgatom, mint azt, ha férfi szerelmet vall.

BENEDETTO Isten tartsa meg kegyedet ebben a hajlandóságában, mert így legalább egyik-másik úrfi megmenekül az összekarmolt orca végzetétől.

BEATRICE A karmolás se csúfíthatná már tovább orcájukat, feltéve, hogy uraságodhoz hasonlítanak.

BENEDETTO Kiválóan taníthatnád nyelvelni a papagájt.

BEATRICE Többet ér egy madár az én nyelvemmel, mint egy barom a tiédde.

BENEDETTO Bár a paripám volna olyan szilaj és oly kitartó, mint a nyelved! No, Isten hírével - én végeztem.

BEATRICE Farol a paripád - mindig ez a vége. Ismerlek én régről!

DON PEDRO Ez a summája, signor Leonato! (*Megfordul*) Signor Claudio - és signor Benedetto! Drága barátom, Leonato, mindnyájunkat szívesen lát! Mondom neki, hogy legalább egy hónapig itt állomásozunk. Erre ő azért imádkozik, bár tartana itt bennünket valami véletlen eset még tovább! S esküdni mernék, nem színből: szívből könnyörög.

LEONATO S ha megesküszöl rá: nem terhel hamis eskü. (*Don Juanhoz*) Isten hozott téged is, uram; most, hogy megbékültél bátyáddal, a herceggel - köszöntlek teljes tisztelettel!

DON JUAN Köszönöm. Nem vagyok a szavak embere, de köszönöm.

LEONATO Erre parancsoljon fenséged.

DON PEDRO Kezed, Leonato! Együtt menjünk!

Mind el, kivéve Benedettót és Claudiót

CLAUDIO Benedetto! Figyelted signor Leonato lányát?

BENEDETTO Nem figyeltem, de láttam.

CLAUDIO Hát nem illedelmes kisasszony?

BENEDETTO Az együgyű, jámbor véleményem tudakolod - mint afféle tisztességtudó férfiú - vagy azt akarod, hogy szokásom szerint beszéljek, mint esküdt nőgyűlölő?

CLAUDIO Nem! Azt akarom, hogy komolyan mondd meg a véleményedet.

BENEDETTO Nos... szavamra... a magasztos bókra alacsony, a ragyogó bókra sötét, a hatalmas bókra kicsike. Annyit azért meg kell adni, hogy ha más-milyen volna, mint amilyen, egy csöppet se volna tetszetős, de mivel olyan, amilyen: úgy tetszik, nem tetszik.

CLAUDIO Azt hiszed, tréfálok, Kérlek, mondd meg komolyan, hogy milyennek tartod.

BENEDETTO Meg akarod venni, hogy így firtatod, mire tartják?

CLAUDIO Hát meg lehet venni ilyen drága gyöngyöt - akár az egész nagyvilágért?

BENEDETTO Meg hát - a tokjával együtt, hogy legyen mibe dugni. De komolyan beszélsz, vagy csak úgy locsogsz, mint amikor a bolond zagyvál, hogy Cupido kocavadász, s Vulcanus az ácsok gyöngye... Halljam, milyen kulcsra jár az eszed tokja!

CLAUDIO Ő a legédesebb kisasszony, aki valaha is a szemem elé került!

BENEDETTO Nekem se kell hozzá még pápaszem, de semmi különöset se látok rajta. Ott a másik, a kuzinja... ha az nem volna olyan veszett, annyival kíváncsabb volna nála, mint május elseje december végénél! De remélem, nem akarod nősülésre adni a fejed... vagy igen?

CLAUDIO Ha nőtlenséget fogadtam volna, akkor sem állnék jól magamért, mihelyt Herót kaphatnám feleségül!

BENEDETTO Hát ennyire vagyunk? Hát nem marad már egyetlen sipka alatt se fölszarvazatlan férőhomlok? És sose találkozom többet hatvanéves legényemberrel? Hát csak rajta, ha mindenáron igába akarod hajtani a nyakad: viseld el a súlyát, és sóhajtozz vasárnaponként.

Don Pedro ismét a kertbe lép

Ni, Don Pedro keres megint!

DON PEDRO Hát titeket miféle titok tartott itt, hogy nem jöttetek Leonatóhoz?

BENEDETTO Bár kényszeríthetnél, fenség, hogy feleljek!

DON PEDRO Hűségesküdre - megparancsolom!

BENEDETTO Hallod ezt, Claudio gróf? Tudok én titkot tartani, mint a néma, elhiheted... De ha a hűségeskü forog kockán, hallod, a hűségeskü... - Hát szerelmes a fiú! Hogy ki a szerelme, azt kérde, fenség? Lásd milyen kurta a válasz! Leonato kurta lánya: Hero.

CLAUDIO Ha úgy van, ki is mondom kereken.

BENEDETTO Kereken ám, mint a mesemondók, hogy: „Hol volt, hol nem volt, volt egyszer valaha valahol” - de Isten ments, hogy úgy legyen!

CLAUDIO Ha a tüzem nem szalmaláng: Isten ments, hogy másképp legyen!

DON PEDRO Ámen, ha szereted, mert igazán szeretni való kisasszony.

CLAUDIO Fenség, csak azért mondd, hogy szóra bírj.

DON PEDRO Szavamra: őszintén.

CLAUDIO Hitemre: én szintén őszintén szóltam.

BENEDETTO Ő szintén s én szintén őszintén - mindkét hitemre és szavamra!

CLAUDIO Hogy szeretem, *érezem*.

DON PEDRO Hogy szeretnivaló, *tudom*.

BENEDETTO Én meg se nem érzem, se nem tudom, hogy szeretnivaló - de ez oly mély hitem, hogy a tűz se olvashatja ki belőlem: vallom a máglyán is!

DON PEDRO Mindig nyakas eretnek voltál: szépségtagadó!

CLAUDIO És csak megátalkodott nyakasságának köszönheti, hogy sohasem esett ki szerepéből.

BENEDETTO Hogy egy nőben megfogantam - köszönöm neki; hogy fölnevelt - azt is alázatosan köszönöm; de hogy nem óhajtok holmi csecsebecséket srófoltatni a homlokomra, s nem vagyok hajlandó láthatatlan szarvacskákat viselni - ezt minden nő meg fogja bocsátani nekem. Mivel egy nőt nem akarok megsérteni azzal, hogy kételkedem benne, megkívánom, hogy valamennyi iránt bizalmatlan lehessen. Összegezem - s leszegezem: legényember maradok.

DON PEDRO Nem halok meg, míg nem látlak sápadozni a szerelemtől!

BENEDETTO Méregtől, kórságtól, éhségtől bármikor, fenség, de szerelemtől soha! Ha rajtakapsz, hogy több vért vesztek szerelemben, mint amennyit pótolok itallal: szúrd ki a szemem egy balladaköltő pennájával, s akassz ki cégérnek a vak Cupido helyett a kupi kapujára!

DON PEDRO Jó, de ha egyszer ezt a fogadalmad megszeged: az lesz ám csak intő példa!

BENEDETTO Ha úgy esnék: akasszatok ki, mint a zsákba dugott macskát, löjtek rám célba, s aki eltalál, azt üssétek lovaggá és mesterlövészé!

DON PEDRO Idő kell hozzá. Ahogy a költő mondja: „Idő kell, hogy a bika hámba törjön.”

BENEDETTO A bika tán igen - de hogy a józan Benedetto... Hát ha az egyszer fölveszi a jármot, akkor csavarjátok ki a bika szarvát, és srófoljátok az én homlokomra! Aztán akár pingáljátok meg a képemet, s írjátok rá olyan nagy betűkkel, mint a hirdetőtáblára, csak épp nem azt, hogy: „Itt jó hátszló bérelhető”, hanem azt, hogy: „Itt látható Benedetto mint házasember!”

CLAUDIO Ha így fordul: szarvasmarha leszel!

DON PEDRO Az ám: ha Cupido el nem lötte minden nyilát Velencében, megreszkettet még téged is!

BENEDETTO De akkor abba a föld is belereszket!

DON PEDRO No, no, ami késik, nem múlik! De addig is, jó signor Benedetto, keresd föl Leonatót, mondd neki, hogy ajánlom magamat jóindulatába, s ott leszek a vacsoráján, mert tudom, milyen nagy készüléttel vár.

BENEDETTO Van annyi eszem, hogy vállajam a követséget, ajánlom hát fenségedet...

CLAUDIO ...,Isten oltalmába! Kelt saját házámban - ha ugyan van házam...”

DON PEDRO ...,Bolondok ünnepén, Szent Iván napján - szerető barátod: Benedetto.”

BENEDETTO Ne, ne, csak ne csúfolódjatok! Se füle, se farka az ilyen beszédnek! Nem ártana magatokba szállni, mielőtt ilyen szedett-vedett tréfákkal álltok elő! Megyek innen! *(Távozik)*

CLAUDIO Fenség - nagy jót tehetnél most velem.

DON PEDRO Jóindulatunk éberen figyel:
Nehéz leckét is eltűr, hogy megértse,
Mi módon szolgálhatná javadat.

CLAUDIO Fenség - van Leonatónak fia?

DON PEDRO Csak lánya: Hero. Ő az örökös.
Szereted őt, Claudio?

CLAUDIO

Uram,

Nem régen még, a hadjárat előtt,
Katona módra vettem csak szemügyre:
Tetszett; de más, keményebb próba várt,
S így szerelemmé nem virult a hajlam.
De most, hogy visszatértem, itt belül,
A harci gondok megürült helyén
Halk és finom vágyak zsibonganak,
S azt súgják mind, hogy szép a zsenge Hero,
S azt, hogy - szerettem már a harc előtt is!

DON PEDRO

Mindjárt úgy ömlengsz, mint a sok szerelmes,
Fülünk gyötörve egy kötetnyi szóval!
Ha szereted a szép lányt: udvarold!
Szót értek majd vele, s apjával is:
Tiéd lesz Hero! Vagy nem azt akartad,
Mikor cifrázni kezdted a beszédet?

CLAUDIO

Mily könnyen segít szerelmes bajon,
Ki már jelekből is felismeri!
Féltem, hogy vágyam mohónak találod,
Azért nyújtottam úgy a vallomást.

DON PEDRO

Mért nyúljon a híd tovább, mint a túlpart?
Segélyre legtisztább jogcím: a szükség.
Az illik, ami használ. Vágy emészt?
Nos, akkor én bajodra szerzek írt!
Tudom, hogy itt ma éjjel maszkabál lesz.
Én majd jelmezben téged játszalak,
S a szép Herónak, mint Claudio,
Nagy lendülettel kiöntöm szívem:
Szerelmes szavak szilaj rohamával
Rabommá teszem hallgató fülét!
Aztán beszélek majd apjával is,
S a vége az lesz, hogy - tiéd a lány.
Most melegében lássunk is neki!

Távoznak

2. szín

Terem Leonato házában.

Jön, kétfelől, Leonato és bátyja, Antonio

LEONATO

Csakhogy látlak, testvér! Hol a fiad, az én kedves öcsém? Ő szerezte ezeket a muzsikusokat?

ANTONIO

Ő hát, s milyen gonddal! De öcsém, olyan újságot tudok, hogy nem is álmodod!

LEONATO

Jó újság?

ANTONIO Majd elválík, milyen pecsétet üt rá a holnap; de a borítékja mutatós: így kívülről igazán jól fest. Egy emberem kihallgatta a kertben, a sűrű fasorban a herceget meg Claudio grófot. A herceg megvallotta Claudiónak, hogy szereti húgocskámat - a lányodat -, s arra készül, hogy ezt még ma este meg is súgja neki tánc közben... És ha a lány hajlik felé, akkor azon melegében szót ért veled.

LEONATO Értelmes fickó mondta ezt?

ANTONIO Szemfüles a fickó. Ide hívatom: faggasd ki magad.

LEONATO Nem, nem. Tekintsük álomnak, míg be nem teljesül. De lányomnak megüzenem a dolgot, hogy fölkészüljön a válaszra, ha úgy fordul. Menj és mondd el neki!

Antonio távozik, jön fia muzsikussal

Atyámfiaí, tudjátok a dolgotokat! - Ó, megbocsáss, barátom; jöjj velem: ügyességedre szükségem lehet. - Csak rajta, öcsém, sürget az idő!

Távoznak

3. szín

Leonato házában, a galérián.

Jön Don Juan és Corrado

CORRADO Mi ütött beléd, uram? Mért vagy olyan mérhetetlenül komor?

DON JUAN Mérhetetlen, mennyi okom van rá, azért vagyok határtalanul komor.

CORRADO Hallgass, uram, a józan észre.

DON JUAN S ha arra hallgatok, mi jót hoz?

CORRADO Ha nem is mindjárt gyógyulást, de legalább türelmet.

DON JUAN Csodálom, hogy gyilkos mérget erkölcsi prédikációval akarsz kihajtani, hiszen magad is Saturnus rossz csillaga alatt születél. Én nem tudok komédiázni. Ha bajom van, komor vagyok: senki fia tréfáján nem mosolygok. Ha éhes vagyok, eszem, nem várok a többiekre. Ha álmos vagyok, alszom, nem törődöm a más dolgával. S akkor nevetek, ha kedvem tartja, nem majmolom senki vidámságát.

CORRADO Igen, de kár úgy elárulni mindezt, míg nem vagy minden őrszemtől szabad. Hisz bátyád ellen fölkeltél minap, s nemrég fogadott kegyelmébe vissza. Gyökeret újra itt csak úgy ereszthetsz, ha magad árasztod a napsütést. S fontos, hogy jól válaszd meg idejét tulajdon aratásodnak, signor.

DON JUAN Inkább legyek ragya a lombon, mint rózsza az ő kegyelmében! Jobban esik nekem, ha mindenki utál, mintha tettetéssel kell kicsálnom bárki szeretetét. Nem mondható, hogy hízeltő jó ember volnék, de azt senki sem tagadhatja, hogy őszinte gazember vagyok. Szájkosárral tisztelnék meg, és kolonccal engednek szabadon!... Hát én elhatároztam, hogy nem énekelek a kalickámban! Ha kinyitnám a szám, harapnék. Ha szabad volnék: élném világom. De egyelőre hadd legyek, aki vagyok: ne akarj engem kifordítani!

CORRADO S mérgeznek semmi hasznát nem veszed?

DON JUAN Csak annak veszem hasznát; egyebem sincs.

Boracchio jön a galérián

Mi hír, Boracchio?

BORACCHIO Amonnan jövök, a nagy vacsoráról. Leonato felségesen vendégeli bátyádat, a herceg urat. Még valami házassági tervről is hallottam!

DON JUAN Nem lehetne a körül valami hálót szőni? Melyik bolond akarja fölláldozni a nyugalmát?

BORACCHIO Nem más, mint a bátyád jobb keze.

DON JUAN Kicsoda? A nagyszerű Claudio?

BORACCHIO Ő bizony.

DON JUAN Az aztán a legény a gáton! S ki a lány? Kin akadt meg a szeme?

BORACCHIO Szavamra, Herón, Leonato leányán s örökösén!

DON JUAN Jól fejlett márciusi jérce! S hogy szagoltad ezt ki?

BORACCHIO Rám bízta az illatfűstölést. Hát ahogy egy fülledt szobát kezdek illatosítani, egyszer csak jön ám a herceg Claudióval karonfogva s nagy komolyan beszélgetve. Besurrantam a kárpit mögé, s hallottam, amint megegyeznek, hogy a herceg megkéri magának Herót, s ha megkapja, átadja Claudio grófnak.

DON JUAN Gyerünk, gyerünk oda! Hátha ott jóllakathatom a rossz kedvemet? Ez a fölkapaszkodott ifjunc az én bukásom árán diadalmaskodik. Ha gáncsot vethetek neki akármiben, az nekem csupa öröm. Bízhatom a segítségetekben?

CORRADO Mindhalálig, uram!

DON JUAN Gyerünk arra a nagy lakomára! Annál inkább vigadnak, mert fölém kerekedtek. Bár a szakács az én hívem volna! Nos, megyünk, megnézzük, mit tehetünk.

BORACCHIO Veled tartunk, uram!

Távoznak

MÁSODIK FELVONÁS

1. szín

Leonato házában.

*Leonato, Antonio, Hero, Beatrice, Margaréta,
Ursula és mások jönnek*

LEONATO Don Juan nem volt itt a vacsorán?

ANTONIO Nem láttam.

BEATRICE Micsoda savanyú képe van annak az úrnak! Ha ránézek, még egy óra múlva is ég tőle a gyomrom.

HERO Roppant fanyar természet.

BEATRICE Az volna remek férfi, aki félúton állna meg közte és Benedetto között. Az egyik olyan, mint a faszent: meg se mukkan. A másik meg folyton csörög, mint a bábaszarka.

LEONATO Akkor hát Benedetto fele nyelvét Don Juan szájába - és Don Juan fele fanyarságát Benedetto képére!

BEATRICE De legyen hozzá jó combja és jó lába is, bátyám - s a zacskójában pénz elég! Ilyen férfi bármelyik nő fejét eltekeri - feltéve, hogy ért a tekeréshez.

LEONATO Hitemre, húgom, sohasem kapsz férjet, ha ilyen éles marad a nyelved.

ANTONIO Meg kell adni, igen hamis!

BEATRICE „Igen hamis” - ez több, mint hamis. Akkor én végképp elesem Isten adományától. Mert azt tartja a szólás: „Hamis tehénnek kis szarvat ad az Isten” - de hát akkor az igen hamisnak semmi szarvat se ad.

LEONATO Egyszóval, ha ilyen hamis maradsz, akkor nálad szarvról szó sem lehet.

BEATRICE Nem hát - míg az Isten férjet nem ad. Ezért az áldásért imádkozom hozzá térdén állva reggel-este. Úristen! el nem tudnék viselni egy szakállas pofájú férjet - inkább hálnék szörpokrócon!

LEONATO Kaphatsz férjet szakáll nélkül is.

BEATRICE Azzal meg mit kezdjek? Szoknyát adjak rá, s komornámnak szerződtessem? Akinek szakálla van, az már nem fiatalember; akinek meg nincs szakálla, az még nem férfi. Aki már nem fiatalember, az nem való hozzám; aki pedig még nem férfi, ahhoz én nem vagyok való. Azért hát én inkább majmot hordok a karomon ujjaszopcsi pulya helyett - még a pokolban is!

LEONATO Hát a pokolba még?

BEATRICE No nem, csak a kapujáig. Ott elébem áll az ördög, mint valami föl-szarvazott öreg férj, s azt mondja: „Menj innen a mennybe, Beatrice, menj a mennybe, lányoknak itt nincs hely!” Fogom hát a majmom, viszem föl a mennybe Szent Péterhez, az megmutatja, hol ülnek az aggleények, s ott élünk vidáman, míg a világ világ!

ANTONIO *(Heróhoz)*
Jól van, húgom, bízom benne, hogy te majd apádra hallgatsz.

BEATRICE *(Heróhoz)*
Persze, kuzinomnak szent kötelessége, hogy bókot vágjon ki, s azt mondja: „Ahogy neked tetszik, papa!” De legalább csinos legyen az a fiú, kuzinom! Vagy ha nem, hát vágj ki még egy bókot, s mondd azt: „Ahogy nekem tetszik, papa!”

LEONATO Jó, jó, húgom, remélem, meglátlak még férjed karján.

BEATRICE Azt nem, amíg az Isten jobb anyagból nem gyúrja az embert, mint földből. Hát nem szörnyű sors a nőnek, hogy egy marék pöffeszkedő por dirigáljon felette? Vagy élete fogytáig egy hepciáskodó sárcomóhoz legyen kötve? Nem, bátyám, ebből nem kérek! Ádám fiai testvéreim, s vérbűn lenne véreimmel házasságra lépni!

LEONATO *(Heróhoz)*
Ne feledd, mit mondtam, leányom. Ha a herceg megkérne, tudod, mit kell válaszolnod.

BEATRICE Mindent a zenére háríts, kuzin, ha nem jókor hangzik el a vallomás. Ha a herceg nagyon mohó, figyelmeztess, hogy tartsa a taktust, s táncolva térj ki a válasz elől. Ide figyelj, Hero: az udvarlás, a házasság, a megbánás sora olyan, mint a bálban a kuferces, a palotás, a kopogós. Az első vallomás forró, heves, mint a kuferces, csupa vad tombolás; a házasság illedelmes, mint a palotás, csupa méltóság és hagyomány; aztán eljön a megbánás, mankón, kipegve-kopogva egyre gyorsabban, gyorsabban, míg csak a sírba nem bukik.

LEONATO Igen szűrös szemmel nézed te a világot, húgom.

BEATRICE Jó szemem van, bátyám: meglátom én napvilágnál, hol vezet az út az oltár felé.

LEONATO Jönnek a maszkák, bátyám! Csinálj nekik helyet!

Leonato és társasága álarcot tesz fel. Don Juan, Claudio, Benedetto, Baltazár, Don Pedro, Boracchio, Margaréta, Ursula és mások jönnek álarcosan

DON PEDRO Sétálnál egyet hódolóddal, hölgyem?

HERO Ha finoman lépsz, kedvesen nézel, és egy szót sem szólsz: szívesen sétálok - sőt odébb sétálok.

DON PEDRO Velem együtt?

HERO Úgy is mondhatom, ha tetszik.

DON PEDRO S mikor tetszik úgy?

HERO Majd, ha kitetszik a képed; mert Isten ments, hogy olyan legyen a lant, mint a tokja!

DON PEDRO Olyan a maszkom, mint Philemon kunyhója: Jupiter húzódik meg fedele alatt.

HERO Akkor szalma...

DON PEDRO Csitt, halkan, ha szerelemről beszélsz!

Odébb sétálnak

BORACCHIO Szeretném, ha szeretnél.

MARGARÉTA Én nem szeretném - a te érdekedben nem, mert sok rossz rigolyám van.

BORACCHIO Például?

MARGARÉTA Hangosan imádkozom.

BORACCHIO Annál jobban szeretlek. Majd a hívek mondják rá az áment.

MARGARÉTA Bár adna Isten egy jó táncost!

BORACCHIO Ámen!

MARGARÉTA S menne már innen Isten hírével, mielőtt vége a táncnak! Ministránsom, felelj!

BORACCHIO Egy szót se többet... a ministráns megkapta a magáét.

Odébb sétálnak

URSULA Megismerlek ám! Signor Antonio!

ANTONIO Szavamra: nem!

URSULA Megismerlek a reszketős fejedről!

ANTONIO Igaz szavamra: csak utánzom.

URSULA Nem tudnád ilyen fényesen utánozni az árnyoldalait, ha nem ő maga volnál! Ez az ő aszott keze... Az vagy, az vagy!

ANTONIO Szavamra: nem!

URSULA Ugyan, ugyan, azt hiszed, nem ismertelek föl a ragyogó eszedről? Elrejtetheti magát a tehetség? Hallgass, te vagy az! Átüt a nemesség mindenben - punktum.

Odébb sétálnak

BEATRICE Nem árulnád el, ki mondta ezt rólam?

BENEDETTO Azt nem, már megbocsáss...

BEATRICE Azt sem árulod el, ki vagy?

BENEDETTO Most nem.

BEATRICE Fölényes vagyok?... És a Dekameronból szedegetem a jó mondásaimat?... Hát ezt signor Benedetto mondta!

BENEDETTO Az kicsoda?

BEATRICE Tudom bizonyosan, hogy jól ismered.

BENEDETTO Én ugyan nem, elhiheted.

BEATRICE Még sose nevettegett meg?

BENEDETTO De hát ki az?

BEATRICE A herceg bohóca! Ócska egy bolond! Egyebet se tud kitalálni, mint képtelen rágalmakat. Csak holmi korhelyek mulatnak rajta. Nem a szellemessége ragad el, hanem a gorombasága. Tetszik is, bosszant is. Megnevetik és megvesszőzik. Bizonyos, hogy itt kering valahol... Nem bánám, ha nálam kötne ki.

BENEDETTO Ha megismerem azt az urat, elárulom neki, mit mondtál.

BEATRICE Csak rajta, rajta! Majd kivág rólam egy-két hasonlatot - s ha netán rá se hederítenek, meg se vigyorogják, mindjárt búskomorságba esik: akkor egy fogolyszárny ott marad a tálon, mert a bolond azeste nem vacsorázik. - Kövessük a táncosokat!

BENEDETTO ...Minden jóban!

BEATRICE Ha rosszban sántikálnak, faképnél hagyom őket a következő fordulónál.

Tánc. Utána mindenki elvonul a lakomára, kivéve Don Juant, Boracchiót és Claudiót

DON JUAN *(hangosan)*
A bátyám nyilván szerelmes Heróba, s azért vonult el a kisasszony apjával, hogy szót értsen vele. *(Halkan)* A hölgyek mennek Hero után... Csak egy álarcos maradt itt.

BORACCHIO Az Claudio! Megismerem a tartásáról.

DON JUAN Nem te vagy signor Benedetto?

CLAUDIO Jól mondod: az vagyok.

DON JUAN Signor, te közel állsz bátyám szívéhez. Most beleszeretett Heróba. Kérlek, beszéld le róla. Nem illik ez a lány az ő rangjához. Becsületes, jó szolgálatot tennél ezzel.

CLAUDIO Honnan tudod, hogy Herót szereti?

DON JUAN Hallottam, mikor szerelmet vallott neki.

BORACCHIO Én is hallottam. Megesküdött, hogy nászát üli vele még ma este.

DON JUAN No, menjünk a vacsorára!

Don Juan és Boracchio távozik

CLAUDIO Felelgetek nekik, mint Benedetto,
S hallom a vészhiért Claudio fülével...
Magának kérte meg Herót a herceg!
Érvényes a barátság mindenütt -
Kivéve a szerelmek birodalmát.
Minden szerelmes szóljon maga nyelvén,
És használja a tulajdon szemét:
Ne bízson másban! Boszorkány a szépség:

Varázsától a hűség vérbe fullad.
Lám, óránként bebizonyul, hogy így van!
Vak voltam. - Ó, Hero, isten veled!

Benedetto visszatér

BENEDETTO Claudio gróf?
CLAUDIO Az vagyok.
BENEDETTO Jössz velem?
CLAUDIO Hová?
BENEDETTO A legközelebbi szomorúfüzfához, grófom - különös tekintettel a te szerelmi bánatodra. Milyen divat szerint viseled a fűzfakoszorút? Nyakban, mint uzsorás az aranyláncot? Vagy vállon, mint hadnagy a kardszíjat? Mindenképp megillet a szomorúfüz, mert a herceg lecsapta a kezéről Herót.
CLAUDIO Teljék benne öröme!
BENEDETTO Ezt úgy mondtad, mint egy derék kupec, ha eladta a marhát. - Gondoltad volna, hogy a herceg így végzi el a baráti szolgálatot?
CLAUDIO Kérlek, hagyj magamra.
BENEDETTO No csak! Most meg úgy teszel, mint az egyszeri vak ember. Egy suttyó lopta el a kolbászt, de te az oszlopot vered érte.
CLAUDIO Ha nem mész, majd itt hagylak én. *(Távozik)*
BENEDETTO Jaj, szegény sebzett madár! Most bújik a nádasba. - De hogy ez a Beatrice kisasszony rám ismert meg nem is... Még hogy én volnék a herceg bohóca! Talán azért hívnak így, mert mindig tréfán jár az eszem. No lám, máris magamban keresem a hibát! Nincs is nekem olyan rossz reputációm, csak ez a Beatrice az egész világ szájába adja a tulajdon ádáz véleményét, s veszett hírem költi! No, majd megfizetek érte, ahogy tudok.

Don Pedro, Hero és Leonato visszatér

DON PEDRO Á, signor! Hol a gróf, nem láttad?
BENEDETTO Láttam bizony, fenség! Az elébb én voltam a hírmondója. Olyan szomorú volt, mint egy magányos vityilló a rengeteg közepén. Mondtam neki - s azt hiszem, igazat szóltam -, hogy fenséged megszerezte attól a kisasszonytól a boldogító igent. Fölajánlottam, hogy elkísérem a szomorúfüzfáig - akár azért, hogy koszorút fonjon, mint cserbenhagyott szerető, akár azért, hogy virgácsot kössön, mert rászolgált a vesszőzésre.
DON PEDRO Vesszőzésre? Hát mit vétett?
BENEDETTO Csak annyit, mint az iskolás gyerek, aki úgy megörül, mikor madárfészket lel, hogy mindjárt elfecsegi a pajtásának - mire az maga lopja ki a fiókát.
DON PEDRO A bizalom nem vétke. A tolvaj a vétke.

BENEDETTO Mégse veszett kárba az a kirándulás a szomorúfűzhöz. A koszorút viselhette volna maga Claudio; a virgácsot meg átutalhatta volna fenségednek, mert úgy látom, uram, te az ő fészket kegyeskedtél kifosztani.

DON PEDRO Én csak dalolni tanítom a madárfiókát, aztán átadom a tulajdonosának.

BENEDETTO Ha a dallam majd simul a szövegedhez, akkor becsülettel szóltál.

DON PEDRO Beatrice kisasszonynak panasza van rád. A táncosától azt hallotta, hogy csúnyán rágalmazod.

BENEDETTO Ó! Hisz ő bántott meg engem - de úgy ám, hogy azt egy tuskó se bírta volna türelemmel! Egy leveletlen száraz tölgyfa tönkje is fölérzett volna arra! Még ez a kuka maszk a képemen - ez is megéledt, s perbe szállt vele! Azt merte mondani rólam - mert nem ismert föl a maszk alatt -, hogy én a herceg bohóca vagyok, de olyan unalmas, mint a kásás hóolvadás... Egyfolytában csak énrám nyilazott: úgy álltam ott, mint az eleven céltábla, míg egy egész hadsereg lő rája... Minden szava gyilok volt és döfött. Ha olyan pusztító volna a lehelete, mint a beszéde: senki, semmi nem maradna életben előtte - megfertőzne mindent, föl egész a Sarkcsillagig! El nem venném feleségül, ha akár a Paradicsomkertet jussolna is, mint Ádám a bűnbeesés előtt. Hiszen ez a lány rabszolgájává tenné magát Herkulest, hogy nyársat forgasson neki, s a tulajdon bunkóját is tüzelőnek aprítsa föl! Ne is beszéljünk róla! Olyan, mint egy angyalábrázatú pokolbéli fűria. Adná Isten, hogy valami garabonciás diák visszavarázsolja oda, mert - szavamra - amíg köztünk van, addig a pokol olyan nyugalmas hely, mint holmi szentély, s az emberek szántsándékkal vétkeznek, csak hogy elkerüljenek innen az ő fölkavaró, félelmetes, veszedelmes közeléből!

Claudio és Beatrice visszatér

DON PEDRO Nézd csak, ott jön!

BENEDETTO Nem küldhetne fenséged futárszolgálatban a világ túlsó végére? Indulok én bármilyen kis megbízatással akár a Sarkvidékre. Szerzek egy szál fogpiszkálót Ázsia legtávolibb zugából. Mértéket veszek a szerencsen császár lábáról. Hozok egy szálat a nagy tatár kán szakállából. Vagy elmegyek követségbe a pigmeusokhoz inkább, minthogy csak három szót kelljen váltanom azzal a hárpíával. Nem parancsolsz semmit, uram?

DON PEDRO Semmit, csak hogy élvezhessük kedves társaságodat.

BENEDETTO Teremtőm! itt az a fogás, amitől én megszököm a lakomáról: „Nyelv, kisasszony módra!” *(Távozik)*

DON PEDRO No, a kisasszony elvesztette signor Benedetto szívét!

BEATRICE Csak kölcsönben van nálam a szíve, adtam is rá kamatot: nem volt nagy a kockázat. De esküszöm, Benedetto hamisan kockázott, s visszanyerte. Jól mondod hát, fenség, hogy elvesztettem - úgy kell neki!

DON PEDRO Jól leterítetted, kisasszony, jól leterítetted!

BEATRICE Jobb így, mintha ő terített volna le, mert akkor egyhamar bolondok anyja lennék. - Itt hozom Claudio grófot, akiért fenséged küldött.

DON PEDRO No csak, grófom, miért vagy olyan bánatos?

CLAUDIO Nem vagyok én bánatos, uram.

DON PEDRO Hanem? Beteg?

CLAUDIO Az sem, uram.

BEATRICE A gróf se nem bánatos, se nem beteg, se nem víg, se nem egészséges, csak olyan sárga a féltékenységtől, mint a savanyú narancs.

DON PEDRO Találó rajzolat, hitemre! De esküszöm, ha a gróf él a gyanúperrel: téved. - Nos, Claudio, a te nevedben tettem vallomást: a szép Hero tiéd. Apjával is beszéltem, s elnyertem beleegyezését. Tűzd ki az esküvő napját - s adjon Isten boldogságot!

LEONATO Grófom, legyen tiéd a lányom s vagyonom. Öfensége intézte ezt a nászt, s a menyeyi fenség mondja rá az áment.

BEATRICE Beszélj, grófom, rajtad a sor!

CLAUDIO Az öröm leghívebb szószólója: a csend. Alig volnék boldog, ha volna rá szavam. - Kisasszonyom... amint te az enyém vagy, úgy én is a tiéd. Éretted fölajánlom magamat - s ez a csere: az üdvösségem.

BEATRICE Szólalj meg, kuzin, vagy ha nem tudsz: tapaszd be a száját egy csókkal, hogy ő se szólhasson!

DON PEDRO No lám, kisasszony, mily vidám szíved van!

BEATRICE Az ám, uram, mert szegény bolond kereket old a gond elől. - Kuzinom most a grófnak a fülébe súgja, hogy szívébe zárta!

CLAUDIO Eltaláltad, rokon!

BEATRICE Uram Isten, ez beházasodik hozzánk! Lám, mindenki elkél, csak én árulom a petrezselymet. Kiülhetnék már a sarokra elkiáltani, hogy: „Hejhó! Férjet nekem!”

DON PEDRO Hallod-e, Beatrice kisasszony, mindjárt előteremtek egy férjet neked is!

BEATRICE Inkább atyád teremtetett volna elő egyet nekem is! Nincs fenségednek ikertestvére? Azt hiszem, kiváló férjeket nemzett fenséged atyjaura - csak akadjon leány, aki fölér hozzájuk.

DON PEDRO Elfogadnál engem, kisasszonyom?

BEATRICE Nem, fenség; csak úgy, ha volna még egy férjem hétköznapra. Fenséged drága volna mindennapi használatra. - Már megbocsáss, fenség, én arra születtem, hogy tréfálkozzam, nem arra, hogy bölcselkedjem.

DON PEDRO Engem csak az bánt, mikor hallgatsz: tehozzád a vidámság illik. Bizonyos, hogy víg órában születél.

BEATRICE Bizonyos, hogy nem, mert anyám felsikoltott. De erre egy csillag táncra perdült, s az alatt születtem én. - Sok boldogságot mindkettőtöknek!

LEONATO Húgom, nem néznél utána annak, amit említettem?

BEATRICE Engedelmet, bátyám! - Bocsánat, fenség! *(Távozik)*

DON PEDRO Jókedvű lány, esküszöm!

LEONATO Nem sok melankólia szorult belé, uram. Nem komoly ő, csak álmában - de akkor se mindig! Azt hallom a lányomtól: sokszor álmodik boldogtalanságról, de azon olyan jót nevet, hogy fölébred rá.

DON PEDRO Hallani se bírja azt a szót, hogy „férj”.

LEONATO A világért se! Tréfával fojtja belé a vallomást minden udvarlójába.

DON PEDRO Kiváló feleség lenne Benedetto számára.

LEONATO Uram Isten! Egy hét alatt az örületbe kerepelnék egymást.

DON PEDRO Claudio gróf, mikorra tervezed az esküvőt?

CLAUDIO Holnapra, uram. Mankón vánszorog az idő, míg a szerelem meg nem kapta a magáét.

LEONATO Hétfőig semmiképp, kedves fiam. Addig már csak egy hét: így is rövid lesz az idő, hogy kedvem szerint rendezzek el mindent.

DON PEDRO Ej, most csóválod a fejed, hogy ennyit kell várnod; de ígérem, Claudio, nem unod el magad. Én közben nekigyürkőzöm egy herculesi munkának: signor Benedettót és Beatrice kisasszonyt eszevesztetten egymásba bolondítom. Nagyon szeretném összeboronálni őket, s nem kétlem, hogy sikerül is, ha ti hárman úgy segédkeztek, ahogy rendelem.

LEONATO Tefenséged szolgálatára állok, ha tíz álmatlan éjszakám megy is rá.

CLAUDIO Én is, uram.

DON PEDRO S te is, kedves Hero?

HERO Minden tisztességes szolgálatra kész vagyok, hogy kuzinomat jó férjhez segítsen.

DON PEDRO Ahogy én ismerem: Benedetto egy cseppet sem megvetendő férjjelölt. Meg kell adni: nemesi vér, próbált vitéz, s feddhetetlen jellem. *(Hero-hoz)* Majd kioktatlak, milyen húrokat pendíts meg kuzinod szívében, hogy beleszeressen Benedettóba. *(Leonatóhoz és Claudióhoz)* Én meg majd - kettőtök segítségével - úgy kifogok Benedettón, hogy hiába a gyors esze, hiába a válogatós gusztusa, csak beleszeret Beatricébe. Ha ezt véghez vesszük: Cupido is elbújhat mellettünk a diadalmas vesszejével: mi leszünk itt szerelemistenek! Jertek velem, kifejtem tervemet!

Távoznak

2. szín

Ugyanott. Jön Don Juan ér Boracchio

DON JUAN Úgy van, Claudio gróf készül elvenni Leonato lányát.

BORACCHIO Az ám, uram, de én ezt elgáncsolhatom.

DON JUAN Minden gáncs, minden csapda, minden buktató: valóságos gyógyszer nekem! Belebetegedtem, úgy utálok! Ami neki kedvét szegi, abban én mind kedvem lelem. Hogy gáncsolhatnád el ezt a házasságot?

BORACCHIO Nem egyenes úton, uram - de olyan suttyomban, hogy senki rajta nem kaphat.

DON JUAN Mondd gyorsan, hogy?

BORACCHIO Azt hiszem, mondtam már neked, uram, hogy egy év óta igen nagy becsületem van Margarétánál, a Hero komornájánál.

DON JUAN Mondtad.

BORACCHIO Ha akarom, rá tudom venni, hogy akár éjszaka is a legszokatlanabb órában kinézzen úrnője ablakán.

DON JUAN Mi jó néz ki abból, ha kinéz?

BORACCHIO Az, hogy ők néznek fenekére a méregpohárnak, amit te készítesz. Menj bátyáduradhoz, a herceghez, s ne átalld azt mondani neki, hogy szégyent hoz a nevére, ha a jó hírű Claudiót, a te nagyra becsült barátodat, összeházasítja egy olyan elvetemült szukával, mint Hero.

DON JUAN De lesz-e bizonyítékom erre?

BORACCHIO Lesz annyi, hogy a herceget elvakítsd, Claudiót megkínozd, Herót tönkretedd, s Leonatót sírba vidd. Kell ennél több?

DON JUAN Mindenre kész vagyok, ha megkeseríthetem őket.

BORACCHIO Akkor menj, uram, s ejtsd módját, hogy Don Pedrót meg Claudio grófot félrevond. Mondd azt nekik: megtudtad, hogy Hero a szeretőm. Tégy úgy, mintha igen buzgó híve volnál mindkét úrnak, s erősen féltened a herceg becsületét - mert ilyen házasságot szerezhetsz; s barátja jó hírét is - mert ilyen álszüzet akarnak a nyakába varrni. Bizonyíték nélkül persze nem hiszik el, hogy jó nyomon vagy. De te olyan bizonyítékkal szolgálsz majd, hogy ahhoz nem fér kétség. Ott fognak engem látni Hero ablakában. Hallani fogják, amint Margarétát Herónak szólítom, ő meg engem kedvesének becéz. Majd úgy intézem a dolgot, hogy Hero ne legyen a közelben. Olyan tökéletes lesz a látszat, hogy a gyanút bizonyossággá érleli a féltékeny képzelet; és azzal - fuccs a lagzinak!

DON JUAN Akármi förtelem sül ki ebből - belevágok! Csak ügyesen cselezz: ezer dukát üti a markodat!

BORACCHIO Csak rágalmazd meg rendületlen a lányt, akkor az én cselemben nem lesz hiba.

DON JUAN Most megyek, s megtudom, melyik napra tűzték ki a nászt.

Távoznak

3. szín

Kert Leonato háza mellett. Jön Benedetto

BENEDETTO

Hé, fiú!

Egy fiú jön

FIÚ

Parancs!

BENEDETTO

A szobám ablakában találsz egy könyvet: hozd ki nekem a kertbe!

FIÚ

Máris itt vagyok, uram.

BENEDETTO

Azt látom, de bár inkább már oda volnál, s fordulnál vissza.

A fiú távozik

Nem győzöm csodálni, hogy egy férfi, aki látta, milyen bolond más, mikor kitör rajta a szerelem - egy férfi, aki maga jót nevetett más bolondériáján -, egyszer csak úgy elveszti a fejét, hogy egész világ csúfja lesz! Ilyen férfi Claudio. Ismertem én, mikor még hallani sem akart mást, mint dobszót és kürtöt; most meg lanton és fuvolán mereng. Ismertem, mikor még tíz mérföldet talpalt volna, csak hogy megnézhesen egy híres-jó páncélt; most meg tíz éjszaka képes álmatlan heverni, valami újdivatú mellény szabásán töprengve. Megszoktuk, hogy mindig magvasan és egyszerűen szólt - ahogy katonához és talpig férfihoz illik -, most meg cifrázza a mondókáját: émelítő lakoma a beszéde, és minden szava különös nyaláncság. Kiforgathat, elvakíthat még engem is így valami? Nem tudom... Nem hiszem! Nem mernék megesküdni rá, hogy a szerelem sohasem bűvöl osztrigává, de arra szavamat adom, hogy amíg osztrigává nem bűvöl: én nem leszek ilyen hígvelejű! Az egyik nő szép - de én tartom magam; a másik okos - de én tartom magam; a harmadik erényes - de én tartom magam. Amíg minden varázs egy nőben nem fonódik össze, addig engem egy nő se fon be! Gazdag legyen - ez természetes; okos legyen - különben semmi okom szóba állni vele; erkölcsös legyen - különben nem csábítom el; gyönyörű legyen - különben rá se nézek; szelíd legyen - vagy a közelemben se merészkedjen; előkelő legyen - vagy elő se jöjjön! S persze legyen jó társalgó, jó énekes - és a haja színe olyan, amilyennek Isten teremtetten! - Aha! a herceg és „Monsieur Szerelem!” - Be a bokorba! *(Elbújik)*

Jön Don Pedro, Leonato, Claudio Baltazárral és a muzsikusokkal

DON PEDRO

Nos, meghallgassuk ezt az éneket?

CLAUDIO

Meg, jó uram. Hogy elcsitult az este!
Hallgat, hogy szebben csendüljön a dal.

DON PEDRO

Látod, hogy Benedetto hova bújt?

CLAUDIO

Tisztán, uram. Ha elhallgat az ének,
Előugratjuk lyukából a rókát.

DON PEDRO

Nos, Baltazár, halljuk megint a dalt!

BALTAZÁR Jó fenség, rossz hangom ne kényszerítsd,
Hogy szégyent valljon másodszorra is.

DON PEDRO Jellemző a kiválóságra az,
Hogy tündöklő tökélyét leplezi;
Kérlek, dalolj, és ne kéresd magad!

BALTAZÁR Meglesz az ének, mert fenség a kérő.
De hisz sok kérő kér meg így leányt is:
Nem sokra tartja, mégis vall neki,
Ha kedve tartja.

DON PEDRO Rajta, rajta, kezd el!
Zenével érvelj most! Elő a lantot:
A húrba kapj!

BALTAZÁR Az alkalmon kapok,
Hogy húrba kapjak, bár dalom - csekélység.

DON PEDRO Fecseg-locsog, mint akit elkapattak.
Kapós zenész, de szószátyár - szavamra!

Baltazár játszani kezd

BENEDETTO Isteni dallam! Micsoda révületben ring a lelke! Hát nem csodálatos,
hogy pár szál birkabél így kiragadja a lelket az emberi testből? - No én
inkább tülkösti fogadnék: az szokta elfűjni a nóta végét!

BALTAZÁR *(énekel)*
Kisasszonyok, ne sírjatok!
A férfi mind kalandor,
Fél lába itt, fél lába ott,
Csak gondtalan csatangol.
Ne sírj, leány,
A férfiért,
Légy hetyke, fürge, pörge,
Csak vállat vonj, ha bánat ért -
Hej, táncra, körbe-körbe!

Ne nyújtsd a jajt, ne nyögd a bajt,
Ha kínja olykor elfog!
Míg nyár virít, míg lomb kihajt,
A férfi úgyse lesz jobb.
Ne sírj, leány,
A férfiért,
Légy hetyke, fürge, pörge,
Csak vállat vonj, ha bánat ért -
Hej, táncra, körbe-körbe!

DON PEDRO Jó dal, hitemre!

BALTAZÁR És rossz énekes, uram.

DON PEDRO Ugyan, ugyan! Épp elég jól énekelsz, ha mondom.

BENEDETTO *(félre)*
Ha kutya vonítana így, fölhúznák érte. Adja isten, hogy ez az átkozott hang valami vést ne hozzon ránk! Még az éjszakai hollókárogást is szívesebben hallgatom - akármilyen csapást jövendől.

DON PEDRO Most jut eszembe - hallod, Baltazár, kérlek, szerezz nekünk valami kitűnő zenét! Holnap éjjel Hero kisasszony ablaka alatt szeretnénk eljátszani.

BALTAZÁR Ami tőlem telik, uram...

DON PEDRO Helyes, isten veled!

Baltazár távozik

Jöjj csak, Leonato! Mit is mondtál ma reggel?... Hát a húgocskád, Beatrice; csakugyan szerelmes signor Benedettóba?

CLAUDIO Igen, igen! *(Félre, Don Pedrónak)* Cserkészd be! Ott lapul a madár! *(Hangosan)* Sose hittem volna, hogy ez a lány férfiembert megszerethet.

LEONATO Nem ám, én sem! De a legcsodálatosabb az hogy épp signor Benedettóba habarodott bele, akitől látszólag mindig borzadt.

BENEDETTO *(félre)*
Lehetséges?... Hát innen fúj a szél?...

LEONATO Szavamra, fenség, nem is tudom, mit gondoljak... Olyan eszeveszetten szereti az a lány, hogy az már hihetetlen.

DON PEDRO Talán csak megjátssza?

CLAUDIO Akkor jól játssza, esküszöm.

LEONATO Uram Isten! Megjátssza? Hát akkor soha még megjátsszott szenvedély nem hasonlított ennyire a valódihoz.

DON PEDRO De hát mi jele nála a szenvedélynek?

CLAUDIO *(félre)*
Jó csalit a horogra! Mindjárt beleharap a hal!

LEONATO Hogy mi jele, uram? Hát az, ahogy ül... *(Claudióhoz)* Hallottad lányomtól, hogyan!

CLAUDIO Hallottam, hogyan!

DON PEDRO Hogyan, hogyan, kérlek? Megdöbbenesz! Azt hittem, az ő szellemét soha ki nem kezdi semmi szenvedély.

LEONATO Megesküdtem volna rá én is, uram. Kivált, hogy Benedetto iránt...

BENEDETTO *(félre)*
Ha nem ez a fehér szakállú öreg mondaná, azt hinném, valami ugratás. De lehetetlen, hogy léhaság lappangjon ily tiszteletre méltó ábrázat mögött.

CLAUDIO *(félre)*
Már pedzi a csalit! Csak így tovább!

DON PEDRO S elárulta valamiképp Benedettónak, hogy mit érez?

LEONATO Nem! S esküszik, hogy nem is fogja soha! Épp ez emésztí.

CLAUDIO Úgy van! Leányodtól is azt hallom, hogy Beatrice fölsóhajtott: „Én írjam meg neki, hogy szeretem - én, aki annyiszor gúnyoltam?”

LEONATO Ezt hajtogatja mostanában, ahányszor csak nekiül az írásnak... mert egy éjszaka hússzor is fölkel, s ott kuporog egy szál ingben, míg csak tele nem körmöl egy lepedőnyi papirost. A lányom mindent elmond.

CLAUDIO Most, hogy a lepedőnyi papirost említet, eszembe jut egy jó mondás - leányod említette ezt is...

LEONATO Az ám, múltkor, hogy teleírja Beatrice azt a nagy lepedőt, s még egyszer átolvassa, azt susogja: „Benedetto és Beatrice - egy lepedőn!”

CLAUDIO Ez az!

LEONATO Csakhogy aztán összetépte a levelet ezernyi kis cafatra, s átkozta magát, hogy miért is írt ilyen szemérmetlenül - épp annak, aki majd nyilván kicsúfolja! - „Magamról ítélek - mondja Beatrice -, én is kicsúfolnám, ha írna nekem, ki én, pedig hogy szeretem!”

CLAUDIO Aztán térdre hull, sír, zokog, mellét veri, haját tépi, könyörög, jajveszékel: „Ó, édes Benedetto! Úristen, adj türelmet!”

LEONATO Igen, így őrzöng - a lányom is mondja. Már úgy eszét vesztette, hogy Hero néha attól fél, kárt tesz magában... Szent igaz, hogy így van!

DON PEDRO Jó volna, ha Benedetto megtudná ezt valakitől - ha már Beatrice nem mer szólni.

CLAUDIO Mi értelme volna? Csak kigúnyolná, és még jobban megkínozná szegény kislányt.

DON PEDRO No, ha azt merné, kötelet érdemelne! - Micsoda édes, drága lány! És olyan tiszta, mint a patyolat!

CLAUDIO S milyen eszes!

DON PEDRO Csak abban nem, hogy épp Benedettót szereti.

LEONATO Bizony, uram, ha a vér az ésszel harcra kel ilyen zsenge kis testben: tízet egy ellen, hogy a vér győz! Nagyon sajnálom a kislányt - minden okom megvan rá, hisz bátyja is, gyámja is vagyok!

DON PEDRO Bár énértem rajongna így! Én ugyan nem törődném semmi mással - rögtön feleségül venném! Kérlek, beszéljete Benedettóval! Lássuk, mit szól a dologhoz?!

LEONATO Jól tenném, azt hiszed?

CLAUDIO Hero szerint: ez a biztos halál Beatricének. Mert az szegény azt mondja: belehal, ha Benedetto nem szereti, de inkább meghal, sem-hogy elárulja neki szerelmét. De még ha megkérné is a kezét: ő inkább választaná a halált, mint hogy csak egy mákszemnyit is engedjen a büszkeségéből.

DON PEDRO Igaza van! Ha szerelmet vallana neki: Benedetto alighanem kinevetné - hisz tudjátok, milyen pökhendi.

CLAUDIO De legény a talpán!

DON PEDRO No, igen, *szemre* elég mutatós.

CLAUDIO És - Isten a tanúm - roppant eszes!

DON PEDRO No igen, föl-fölszikkrazik benne valami... szellemféle.

CLAUDIO S állítom, hogy bátor is.

DON PEDRO Hektornál Hektorabb, szavamra! S ha valami patvarkodás fenyeget, jól mondd, maga a szelíd józan ész! Vagy elkerüli kellő tapintattal, vagy istenfélő keresztyén módjára tűri.

LEONATO Ha istenfélő, akkor persze béketűrő. És ha mégse tűri a békét: hogyan félne és remegne?

DON PEDRO Úgy is tesz, mert istenfélő ám, ha nem gondolná is az ember egyik-másik vaskos tréfája után... Bizony, sajnálom a húgocskádat! No, megkeressük Benedettót, eláruljuk neki, hogy beleszeretett a kislány?

CLAUDIO Csak azt ne, uram! Inkább jó tanácsokkal segítsünk Beatricének, hogy kitépje szívéből ezt az érzést.

LEONATO Hiába. Előbb tépi ki az a lány a tulajdon szívét.

DON PEDRO No, majd hallunk még erről többet is a lányodtól. Hadd csillapodjék közben a dolog. Szeretem Benedettót: örülnék, ha magába szállna, s belátná, hogy mennyire méltatlan ilyen remek lányra.

LEONATO Indulhatunk, uram, ha parancsolod: vár a vacsora.

CLAUDIO *(félre)*
Ha ettől bele nem habarodik, akkor semmitől!

DON PEDRO *(halkan)*
Ugyanilyen hálót kell vetni Beatricének is! A lányod meg a komornája elintézhette. Az lesz a jó multság, ha mind a kettő szentül hiszi, hogy a másik bolondul érte - s közben sehol semmi! Ezt a komédiát szeretném látni! Micsoda cirkusz lesz! - Küldjük ide Beatricét, hogy hívja asztalhoz barátunkat!

Don Pedro, Claudio, Leonato távozik

BENEDETTO *(előjön a lugasból)*
Ez nem lehet beugratás. Komolyan folyt az egész tanácskozás, Heróra hivatkoznak - ez is bizonyíték. Látszik, hogy megesett a szívük Beatricén. Szegénykét alighanem elragadta a szenvedély, Szerelmes belém! Ezt viszonzni kell! Csak füleltem, amint kárpálnak... Azt mondják, én majd pöffeszkedem, ha megtudom, hogy az a lány belém szeretett! Azt mondják, hogy Beatrice inkább meghal, mint hogy kimutassa, mit érez... Sohasem gondoltam a házasságra. De ne lássanak pöffeszkedőnek! Örüljön az ember, ha fülébe jut, hogy mi a hibája, s jóváteheti. Azt mondják, szép a lány. Ez igaz, ezt én is tanúsíthatom. És jó erkölcsű. Úgy van, ezt sem cáfolom. Eszes is - csak abban nem, hogy épp engem szeret. Igaz, hogy ez nem vall bölcsességre, de bolondságra se, mert fergetegesen bele fogok szeretni! Nyilván fejemhez vágnak majd egy-két sületlen tréfát, ócska

szellemességet, merthogy eddig lefitymáltam a házasságot... De hát az ízlés tán nem változik? Az ember fiatalon odavan egy ételért - aztán idősebb korában rá se tud nézni. Hát holmi sziporkák, szentenciák, papirosböccsességek letérítsenek egy férfit a tulajdon pályájáról? Nem! Be kell népesíteni a földet! Amikor azt mondtam, hogy agglegényként halok meg, még nem tudtam, hogy megérem a házasságom napját.

Beatrice közeleg

Beatrice! A napvilágra mondom: szép kisasszony! Szerelem jeleit szimatolom rajta!

BEATRICE Kedvem ellenére ide küldtek, hogy vacsorázni hívjalak, signor.

BENEDETTO Szép Beatrice, köszönöm fáradozásodat.

BEATRICE Nem fáradtam többet ezért a köszönetért, mint te azzal, hogy kimondtad. Ha fáradságomba kerül, ide se jövök.

BENEDETTO Tehát örömöd telt a küldetésben.

BEATRICE Egy késhegynyi - amennyivel megfújthatsz egy csókát. Látom, signor, nincs étvágyad - áldjon ég! *(Távozik)*

BENEDETTO Aha! „Kedvem ellenére ide küldtek, hogy vacsorázni hívjalak” - ebben kettős értelem rejlik! „Nem fáradtam többet ezért a köszönetért mint te azzal, hogy kimondtad” - ez annyi, mintha azt mondaná: teérted minden fáradozás olyan könnyű, mint egy köszönet. Gazember vagyok, ha meg nem sajnálom! Pogány vagyok, ha meg nem szeretem! Megyek, megszerzem az arcképét! *(Elsiet)*

HARMADIK FELVONÁS

1. szín

A kertben. Jön Hero, Margaréta és Ursula

HERO Jó Margaréta, fuss csak a szobába:
Ott benn leled Beatricét, amint
Beszél a herceggel s Claudióval...
Súgd a fülébe, hogy mi Ursulával
A kertben egyre-másra emlegetjük...
Mondd, hogy kihallgattál, s vedd rá, hogy ő is
Lapuljon meg a lugas bokra közt,
Ott, hol a napon érett sűrű lonc
Kizárja a napot, mint nagyranőtt
Kegyenc, ki képes tápláló urát
Kitúrni... Ott lessen Beatricénk
És hallgatózzon! Ez a megbízásod:
Végezd el fürgén, s hagyj magunkra, kérlek!

MARGARÉTA Azonnal ideküldöm, ezt ígérem! *(Elsiet)*

HERO Nos, Ursula, ha Beatrice jön,
Mi föl-le járunk a lugas során,
S egyetlenegy témánk lesz: Benedetto!
Ha csak kiejtem a nevét, dicsérd úgy,
Ahogy még ember meg nem érdemelte.
Én újságolom majd, hogy Benedetto
Beatricéért lángban ég. Olyan
Fortélyos a kis Cupido nyila,
Hogy fülön át - szíven talál!

Beatrice hátul jön

Gyerünk!

Nézd, Beatrice surran, mint a bíbic:
A földre kushad, úgy fülel szavunkra!

URSULA Így jó halászni: nézni, hogy halunk
Arany uszonnyal szánt ezüst habot,
S ravasz csalira boldogan harap!
Beatricére most vessük ki horgunk,
Amíg a sűrű rejtekén lopakszik!
Percig se aggódj: szerepem tudom.

HERO Közel huzódjunk hozzá, hogy fülével
Finom csalinkból semmit el ne vesszen!

Közelebb húzódnak a bozóthoz

Nem, Ursulám, nagyon kevély leány ő,
Jól ismerem: vad és szilaj szívű,
Akár a szirti sólyom.

URSULA S Benedetto
Beatricébe csakugyan szerelmes?

HERO A herceg mondja, s vőlegényem is.

URSULA S kérték, hogy erről szólj Beatricének?

HERO Kérték, hogy közbejárjak. Azt feleltem:
Ha Benedettónak barátai,
Beszéljék rá, hogy küzdjön vágya ellen,
S Beatricének semmiképp se szóljon.

URSULA S mért mondtad ezt? Hát az a jó nemes
Tán nem méltó a boldogságos ágyra,
Amin Beatricénk nyugtatja testét?

HERO Ó, Ámor isten! Hogyne volna méltó!
Jobban megérdemelné bárkinél.
De nem termett még keményebb dió
A mi vadóc Beatricénk szívénel.
Gúny és kevélység szikrázik szemében:
Mindent lenéz, amerre néz. Feszít
Saját eszével, s bárki mást lefitymál.
Szeretni nem tud, sőt még arra sem

Képes, hogy érzést jó szívvel fogadjon:
Csak önmagát imádja.

URSULA

Úgy van, úgy!

Az úrfi vágyát jobb, ha meg se tudja:
Csak gúnyolódna rajta, annyi szent.

HERO

Jól mondod ezt, mert nincs oly férfiember
- Bármily nemes, tudós, ifjú, kiváló -,
Akit ki nem csufol... Ha szőke fürtű,
Azt mondja: inkább hűgává fogadná;
Ha barna: azt, hogy Természet-anyánk
Pojácát pingált, s ejtett egy pacát.
A szálas néki égimeszelő;
Az apró meg csak kimustrált dugó;
A jó társalgó: pörge szélkelep;
A hallgatag meg: nehézkes fatuskó.
Így minden jót a visszájára fordít;
Nem tisztel semmi virtust, érdemet.

URSULA

Ilyen csipősség nem ajánlatos.

HERO

Nem, nem ajánlatos egy lány, ha oly
Makacs, makrancos, mint Beatrice.
De ki mer szólni néki? Hisz ha szólnék,
Gúnnyal nyilazna, tréfával ledöfne,
S kacagna, míg belé nem pusztulok.
Eméssze hát meg lángja Benedettót,
És sóhajokban füstölögjön el:
Jobb halni bútól, mint gúnytól sebezve...
Nincs rosszabb, mint ha csiklandással ölnek!

URSULA

Beatricének kéne szólni mégis.

HERO

Nem, inkább Benedettóhoz megyek,
S tanácsolom, hogy lángját fojtsa el.
Sőt holmi kis rágalmat kitalálok,
Hogy kuzinomtól kedvét elvegyem.
Nem is hinnéd, egy rossz szó mily hatásos!

URSULA

Jaj, ezzel mégse bánts meg kuzinod!
Amilyen ritka jó eszű leány,
Nem fog talán meggondolatlanul
Kikosarazni egy ilyen kiváló
Nemes vitézt, mint signor Benedetto!

HERO

Az első férfi ő Itáliában -
Kivéve persze drága Claudiómat!

URSULA

Már meg ne haragudj, kisasszonyom,
Kimondom, hogy egész Itáliában
Tartásra, észre, jó vitézi hírre
Signor Benedettónak párja nincs.

HERO

Valóban, jó nevének híre van.

URSULA S ő rászolgált, mielőtt híre kelt! -
Kisasszonyom, mikor is esküszöl?

HERO Hát holnap reggel! Jöjj csak, jöjj velem:
Majd megnézed ruháim, s adsz tanácsot,
Melyik való leginkább esküvőre!

URSULA *(halkan)*
Már lépre ment! Megvan, kisasszonyom!

HERO Ha megvan: Ámoré a diadal.
Kit nyállal ejt el, kit csapdába csal.

Hero és Ursula távozik, Beatrice előlép

BEATRICE Lehetséges ez? - Jaj, fülem hogy ég! -
Vadság, kevélység szárad lelkemen?...
Pokolra gőg és szűzi büszkeség,
Zászlótok alatt nem vár győzelem!
Jöjj, Benedetto, szerelmem tied!
Szilaj szívem kezessé szoktatom.
Ha te szeretsz, én kedvesed leszek:
Szent lánc köt össze majd egy szép napon.
Méltó vagy rája, mondják - s én magam
Hitet teszek szavukra boldogan! *(El)*

2. szín

Leonato házában.

Jön Don Pedro, Claudio, Benedetto és Leonato

DON PEDRO Kivárom, míg meglesz az esküvőd, azután indulok Aragóniába.

CLAUDIO Elkísérlek én is, uram, ha megengeded.

DON PEDRO Nem, nem, attól házasságod kelő napja mindjárt felhőbe is borulna:
mintha egy gyermeknek megmutatnák új ruháját, de megtiltanák, hogy
fölvegye! Csak Benedettót merném kérni, hogy velem tartson, mert ő
aztán tetőtől talpig csupa jókedv. Kétszer-háromszor is elvágta már
Cupido íjján a húrt, úgy, hogy az a kis gazember órá már nem mer
nyilazni. Olyan érces a szíve, mint a harang, s a nyelve - valóságos
harangnyelv. Ami a szívében lakik, azt hirdeti a nyelve is.

BENEDETTO Uraim, nem vagyok én már a régi.

LEONATO Én is azt mondom. Úgy látom, megkomolyodtál.

CLAUDIO Remélem, szerelmes.

DON PEDRO Ördög vinné a mihasznát! Nincs őbenne egy csöpp jó vér se: nem fog
rajta a szerelem. Ha búsul: csak az a baja, hogy üres a zsebe.

BENEDETTO A fogam fáj.

DON PEDRO Húzasd ki!

BENEDETTO Inkább felkötni kell, ha fáj.

CLAUDIO Vagy inkább téged felkötni, hogy ne fájjon.

DON PEDRO Eh, hogy lehet sóhajtozni holmi fogfájás miatt!

LEONATO Egy kis dagadtság, egy kis szuvasság - mi az?

BENEDETTO Persze, férfiasan elviseljük a fájdalmat - míg más érzi.

CLAUDIO Azt mondom, mégiscsak szerelmes!

DON PEDRO Semmi jele rajta efféle hóbortnak... legföljebb divathóbortnak. Ma hollandusnak öltözik, holnap franciának... Vagy két országnak egyszerre hódol: övön alul német - csupa merő bugyogó -, övön felül spanyol - mellényt a viláért se hord! Bolondságok szerelmese, de nem szerelem bolondja - ahogy ti hiszitek.

CLAUDIO Ha ez nem habarodott bele valami nőbe - akkor én többet nem hiszek áruló jeleknek. Minden reggel megkeféli a kalapját - mit jelent ez?

DON PEDRO Láttá valaki a borbélynál?

CLAUDIO Nem, de a borbély legényét látta valaki nála. Orcájának bozontos díszével azóta már labdát tömnek.

LEONATO Szavamra, így szakáll nélkül fiatalabbnak látszik.

DON PEDRO Pézsmával is keni magát. Nem szimatolsz ebből valamit?

CLAUDIO Csak azt, hogy a bódító ifjú - szerelmes.

DON PEDRO Legfőbb jele ennek - a melankólia.

CLAUDIO Hát az orca-kence... az mikor volt szokása?

DON PEDRO Meg az arcfestés! Hallom, mit sutognak erről.

CLAUDIO S mivé lett játszi szelleme? Mint a lant húrja, ha megereszkedik.

DON PEDRO Igen, ezek baljós jelek - mondd ki, mondd ki, hogy szerelmes!

CLAUDIO Én azt is tudom, ki szerelmes öbele.

DON PEDRO Azt én is szeretném tudni. Fogadni mernék, olyan nő, aki nem ismeri.

CLAUDIO De ismeri, minden hibájával együtt - mégis meghal érte.

DON PEDRO Akkor azt vagy kiterítik, vagy leterítik.

BENEDETTO A fogfájáson mindez nem segít. Bátyámuram, sétáljunk erre el. Nyolctíz okos szó van a nyelvemen - de csak neked tartogatom. Semmi szükség rá, hogy ezek a szélkelepek hallják!

Benedetto és Leonato elsétál

DON PEDRO Akármi legyek, ha nem Beatricéről akar szót érteni!

CLAUDIO Hát persze! Amióta Hero meg Margaréta is eljátszotta azt a kis jelenetet Beatricének... Most már a két medve nem ugrik egymásnak, ha valahol összeakad.

Jön Don Juan

DON JUAN Jó egészséget, bátyám és uram!

DON PEDRO Neked is, öcsém!

DON JUAN Ha volna időd, beszélni szeretnék veled.

DON PEDRO Bizalmasan?

DON JUAN Úgy, ha megengeded... Különben Claudio gróf is hallhatja: őt illeti, amit mondani akarok.

CLAUDIO Miről van szó?

DON JUAN *(Claudióhoz)*
Te holnap készülsz megesküdni, grófom?

DON PEDRO Hiszen tudod.

DON JUAN Nem akarom tudni, ha ő is tudja, amit én tudok.

CLAUDIO Ha valami akadály van: ki vele, kérlek!

DON JUAN Talán azt hiszed, hogy nem szeretlek - de ez majd később derül ki. S úgy lehet, jobb emberednek tartasz majd azután, amit most fölfedek. Ami bátyámat illeti: meggyőződésem, hogy jóindulattal van irántad, és tiszta szívből igyekezett egyengetni tervezett házasságodat. Eszeveszett terv és kárba vesztett igyekezet.

DON PEDRO De hát mi a baj?

DON JUAN Azért jöttem, hogy megmondjam. Rövidre foghatom - épp azért, mert hosszú ideje tartja már magát a szóbeszéd. A hölgy hűtlen.

CLAUDIO Ki? Hero?

DON JUAN Ő. Leonato Herója, a te Heród, mindenki Herója.

CLAUDIO Hűtlen?

DON JUAN Ez enyhe kifejezés a romlottságára. Mondhatom, ő maga durvább, sőt... gondolj valami borsosabb szóra: könnyen meggyőzlek, hogy az találóbb. Csak ne ámuldozz, mert bizonyítékkal szolgálok. Tarts velem ma este: meglátod, hogy az esküvője előtti éjszakán is ki-be járnak az ablakán. Aztán, ha továbbra is szereted, hát csak vedd el holnap. De a becsületedhez jobban illenék, ha meggondolnád magad.

CLAUDIO Lehetséges ez?

DON PEDRO Nem akarom elhinni.

DON JUAN Ha nem mersz hinni a szemednek, hát ne valld be, mit tudtál meg. Én mutatok épp eleget! Majd ha láttatok, hallottatok mindent: cselekedjeteK aszerint.

CLAUDIO Ha bármit látok ma éjjel, amitől vissza kell lépnem: holnap ott, a násznép előtt, esküvés - helyett - megszégyenítem!

DON PEDRO Én meg ahogy helyálltam érted a leánykérésben: veled tartok a megszégyenítésben is!

DON JUAN Nem akarom tovább vádolni, míg ti magatok nem lesztek tanúim. Csak éjfélig várjatok hidegvérrel: akkor feltárul minden magától.

DON PEDRO Baljós napfordulás!

CLAUDIO Szörnyű orvtámadás!
DON JUAN Kivédett sorscsapás! - Ezt mondjátok majd ti is, ha meglátjátok, mi következik!

Mind el

3. szín

Utca. Lasponya, Furkó és örök jönnek

LASPONYA *(az öröknek)*
Derék s igaz emberek vagytok-e?

FURKÓ Azok hát! Különben siralmas sorsra jutna testük-lelkük: örök üdvösségre.

LASPONYA No nem, az nagyon is enyhe büntetés volna az elharapódzott korrekcióra - kivált a herceg úr őrségében!

FURKÓ Helyes, Lasponya szomszéd, csak szabd ki nekik a reglamát!

LASPONYA Először is: melyik köztetek a legindolensebb a rendőri szolgálatra?

ELSŐ ŐR Leginkább Pogácsa meg Tufa, merthogy ők írni-olvasni is tudnak, uram.

LASPONYA Gyere csak, Tufa szomszéd! Finom névvel áldott meg az Isten. Az előkelő ábrázat a jó szerencse ajándéka, de az írás-olvasás, az velünk születik!

MÁSODIK ŐR Strázsamester uram, mind a kettő...

LASPONYA Mind a kettő megvan benned - tudom, hogy ezt akartad kibökní. No, ábrázatodért adj hálát Istennek - de jobb, ha nem dicsekszel vele. Az írás-olvasást pedig csak akkor fitogtasd, amikor nem sügégetetik efféle fényűzés. Az a híred, hogy te vagy itt a legindolensebb a rendőri szolgálatra: azért hát tartsd te a lámpást. Az a tiszted, hogy minden kétes személyt betakaríts. A herceg úr nevében akárki emberfiát megállíthatol.

MÁSODIK ŐR De hátha nem áll meg?

LASPONYA Ej, hát akkor ne figyelmezz rá, hanem ereszd útjára: ellenben hívd össze rögvést az egész őrseget - s adjatok mind hálát az Istennek, hogy megszabadított egy gazembertől.

FURKÓ Ha nem áll meg, amikor ráparancsolunk, akkor nem is lehet a herceg alattvalója!

LASPONYA Szent igaz! Márpedig önékik semmi dolguk mással, csakis a herceg úr alattvalóival. Aztán valami lármát ne csapjatok az utcán, mert az őrség számára mindennemű fecsegés-locsogás szigorúan kommandáltatik, és vétó terhe alatt legális.

MÁSODIK ŐR Leginkább majd szunyókálunk, nem fecsegünk - tudjuk mi, hogy mi az őrsem tiszte!

LASPONYA Lám csak, úgy beszélsz, ahogyan sokat látott, megfontolt bakterhez illik. Mert hát miért is volna a szunyókálás vétek? Csak arra ügyel-jetek, hogy el ne lopja valaki az alabárdotokat! No, járjátok végig a kocsmákat, és utasítsatok minden részeg, hogy - bújjon ágyba.

MÁSODIK ŐR De hátha nem akaróznak nekik?

LASPONYA Ej, hát akkor hagyjátok ott őket, míg ki nem józanodnak. Aztán, ha akkor se kaptok tőlük jó szót, hát mondjátok, hogy nem is őket kerestétek, tévedés történt.

MÁSODIK ŐR Igenis, uram.

LASPONYA Ha tolvajjal találkoztok: hivatali hatalmatoknál fogva gyanakodhattok rája, hogy nem tisztességes férfiú. S az ilyennel minél kevesebbet törődtek, bajlódtok: annál nagyobb böcsületet vallotok.

MÁSODIK ŐR De ha tudjuk, hogy tolvaj, nem kell őtet lefogni?

LASPONYA Igaz, ami igaz: hivatalból megtehetitek; de én azt mondom: aki szurokba nyúl, szurtos lesz az! Ha tolvajt fogtok, a legbékésebb eljárás: kilesni, míg megmutatkozik a lopós természete, s ellopakodik a kompániátokból.

FURKÓ Tégedet, kolléga, mindig is könyörületes embernek ismertünk.

LASPONYA Igaz, ami igaz: én egy kutyát se kötnék föl a magam jószántából - akkor már inkább egy embert, kivált, ha néminemű eminencia bizo-nyulna rája.

FURKÓ Ha azt halljátok, hogy valahol csecsszopó rí éjtszaka: híjjátok elő a dajkáját, s parancsoljatok rá, hogy csitítsa el.

MÁSODIK ŐR De hátha a dajka alszik, s nem hallja, hogy ráparancsolunk?

LASPONYA Hát akkor csak vonuljatok el csendességgel: hadd ocsúdjék föl a pulya sírására! Mert amelyik juh nem hallja meg a bárány bőgését, az a bornyúbégetésre se neszel föl.

FURKÓ Szent igaz.

LASPONYA Eddig tartott az utasítás. A rend őre vagy: herceg urunk tulajdon személyit repercentálod. Ha szembetalálkozol éjtszaka a herceggel, őtet is megállíthatod.

FURKÓ Nem, a Szűzmáriáját, aztat talán mégse!

LASPONYA Őt tallért egy ellen - akármelyik törvénytudó személy előtt -, hogy igenis megállíthatod! Persze, csak ha a herceg is rááll, hogy megálljon. Mert a rend őrének senkit se szabad megsértenie; márpedig, ha akarátja ellenire megállítasz valakit, az sértés.

FURKÓ A Szűzmáriáját, bizony úgy van!

LASPONYA De úgy ám! No, emberek, jó éjszakát! Aztán ha valami fontos dolog esnék, engem híjjatok! Szedjétek össze az eszeteket - de még a cimboráitok eszt is -, jó éjszakát! Gyere, szomszéd!

Indulnak Furkóval

MÁSODIK ŐR No, emberek, megkaptuk az utasítást. Üldögéljünk itt a templom padján két óráig, aztán - ágyba mind!

LASPONYA *(visszafordul)*
Még egy szót, derék szomszédok! Cirkáljatok signor Leonato portája körül, mert ott holnapra lakodalom készül, s nagy nyüzsgés lesz az éjjel! Isten áldjon! Virrasszatok éhbéren!

*Lasponya és Furkó elvonul.
Előtántorog Boracchio, majd a nyomában Corrado*

BORACCHIO *(halkan)*
Hé, Corrado!

ELSŐ ŐR *(halkan)*
Csitt! Ne moccanjatok!

BORACCHIO Corrado, hol vagy már?

CORRADO Itt, a sarkadban, komám!

BORACCHIO Hát azért viszketett a sarkam! Mindjárt gondoltam, hogy valami rühes alak lehet ott!

CORRADO Ezért még megkapod a magadét. De most halljam azt a históriát!

BORACCHIO Csak lapulj ide, az eresz alá, már szemerkél az eső. Kivallok én mindent, mert borban az igazság!

ELSŐ ŐR *(halkan)*
Valami gazság! Füleljetek, emberek!

BORACCHIO Tudd meg, hogy Don Juantól - ezer dukátot kaptam.

CORRADO Milyen gaztettnek lehet ilyen nagy ára?

BORACCHIO Azt kérdezd inkább: milyen gazembernek lehet ilyen sok pénze? Mert ha a pénzes gazembernek szüksége van a szegény legényre, akkor a szegény legény olyan árat szab, amilyen öneki tetszik!

CORRADO Nem fogy csudám!

BORACCHIO Látszik, hogy kezdő vagy. Azt tudod, hogy mellény, kalap, kabát divatja - semmiség.

CORRADO Persze, csak ruha.

BORACCHIO Azt mondom, divat!

CORRADO Igen, a divat, az divat.

BORACCHIO Eh! Épp úgy mondhatom, hogy a bolond, az bolond. Hát nem látod, micsoda huncut tolvaj a divat?

MÁSODIK ŐR *(félre)*
„Huncut” - ismerős ez a név! Vagy hét éve garázdálkodik erre; nagy tolvaj! Úgy jár-kel itt, mint valami nemesúr, „Huncut” - így híjják, emlékszek.

BORACCHIO Hallod ezt? Valaki beszél!

CORRADO Nem, csak a szélkakas nyikorog a házon.

BORACCHIO Mondom hát, nem látod, milyen huncut tolvaj a divat?... Hogy elszédít, hogy kiforgat minden ficsurat?... úgy tizennégytől harmincöt évesig... Néha úgy ruházza őket, mint a fáraó vitézeit a megbarnult szentképen - néha meg mint a Bál isten papjait az ótemplom ablakán - néha meg mint azt a csupasz képű Herkulest a koszlott, molyos kárpiton - megnézted? -, duzzadtabb a gatyapőce, mint a buzogánya...

CORRADO Jó, jó, tudom én is - s azt is, hogy a divat több ruhát vág a sutba, mint amennyit ember elnyüstölhet... De hát nem megszédített a divat téged is? - lám, elkanyarodtál a históriádtól, s a divatról fecsegsz!

BORACCHIO Attól ne tarts! Tudd meg, hogy máma éjszaka bekéredzkedtem Margarétához... a - Hero kisasszony komornájához, de úgy szólítottam, mintha Hero volna... A kisasszony ablakán kihajolva búcsúztatott, jó éjszakát kívánt vagy ezerszer... De nem jól mondom ezt a históriát... Azon kellett volna kezdenem, hogy a herceg, meg Claudio, meg a gazdám... No, a gazdám, Don Juan, az úgy dirigálta, állogatta, igazgatta azt a két urat, hogy onnét messziről, a kertből megleshessék a szerelmes találkát.

CORRADO Aztán Margarétát Herónak gondolták?

BORACCHIO Azok ketten igen, a herceg meg Claudio. De az én gazdám, az ördögfajzat, az tudta ám, hogy az ott Margaréta! Egy szó mint száz - a gazdám erősködése, a csalafinta sötétség, no meg leginkább az én szerelmes mesterkedésem - az megtette a magáét! Don Juan minden rágalma olyan valóságosnak rémlett egyszeriben, hogy Claudio örjöngve rohant el... Megesküdött, hogy holnap reggel a templomban, mihelyt elé kerül Hero: ott, az egész gyülekezet előtt fejére olvassa, mit látott az éjjel, s kiadja az útját - mehet haza a menyasszony párja nélkül!

Az örök előlépnek

MÁSODIK ŐR Megállj! A herceg nevében!

ELSŐ ŐR Híjjátok a strázsamestert! Itten mi fölfedeztük az álladalom legveszedelmesebb paráznaságát.

MÁSODIK ŐR Az a Huncut nevezetű is köztük lehet - azt majd megismerem a barkójáru.

CORRADO Emberek, emberek!

MÁSODIK ŐR Előkerítitek ti azt a Huncutot - errül kezeskedem!

CORRADO Emberek...

ELSŐ ŐR Egy szót se! Ezennel befoglak! Megparancsolom, hogy felsőbb engedelmetekkel velünk tartsatok!

BORACCHIO No, szép kis portéka lesz belőlünk, ha ezek itt plajbászvégre kapnak!

CORRADO Mondhatnám: keresett portéka. Csak nyugalom... megyünk veletek!

Mind elvonulnak

4. szín

*Szoba Leonato házában.
Hero, Margaréta, Ursula jön*

HERO Ursula, kedves, ébreszd föl a kuzinkámat, Beatricét, mondd, hogy keljen már!

URSULA Megyek, kisasszonyom.

HERO S mondd, hogy jöjjön ide!

URSULA Igenis. *(Elmegy)*

MARGARÉTA Igazán, azt hiszem, jobb volna a másik gallér.

HERO Nem, kedves Margóm, ezt veszem fel.

MARGARÉTA Szavamra, ez nem áll olyan jól. Fogadni mernék, hogy a kuzinkád is ezt mondja majd!

HERO A kuzinkám bolond - és te is az vagy! Csakis ezt veszem fel.

MARGARÉTA Pompás ez az új fejdísz - csak a vendég haj lehetne rajta egy kicsit sötétebb. A ruha szabása is remek! Én láttam a milánói hercegné ruháját, amiért úgy odavannak...

HERO Ó, csodálatos, azt mondják!

MARGARÉTA Esküszöm, ehhez képest csak hálóköntös. Arany hímzés, ezüst csipke - az ujján, vállán gyöngy - és körös-körül kék fodor... De a tiéd, kisasszonyom - ez a furcsa, finom, kecses szabás - ez tízszer olyan izgalmas!

HERO Adná Isten, hogy örömben viseljem, mert nagyon nehéz a szívem!

MARGARÉTA Nemsokára még nehezebb lesz - egy férfi terhével.

HERO Fúj, nem szégyelled magad!

MARGARÉTA Miért, kisasszonyom? Azért, hogy ezt tisztességesen kimondom? Tán nem tisztességes dolog a házasság, még a koldusok násza is? S tán nem tisztességes ember a párod - még házasság nélkül is? Te jobb szeretnéd, ha így beszélnek: „Szavammal ne vétsek, egy hitvestárs oldalán...” satöbbi... Ej, nem sérti az én beszédem, csak azt, aki hamisan gondolkozik. Nem bántok én senkit. Mi bántó van abban, hogy „nehezebb lesz egy férfi terhével”? Nincs abban semmi - csak derék férfi, derék asszony nyomja azt a derékaljat - s ne afféle könnyű szerelemből legyen terhesség. Kérdezd csak meg Beatrice kisasszonyt - épp itt jön!

Belép Beatrice

HERO Jó reggelt, kuzin!

BEATRICE Jó reggelt, kedves Hero!

HERO No, mi az? Mért szólsz ilyen bágyadtan?

BEATRICE Én már eztán csak így szólok, ha szólok.

MARGARÉTA Búsan szóló *solo*. De hogy mégse maradj *solo*, én majd táncolok rá.

BEATRICE Csak vigyázz, félre ne lépj! Ha majd a férjed se lép félre, lesz fiókatok egy egész fészekalja.

MARGARÉTA Fészekalja! Sok beszédnek sok az alja.

BEATRICE Mindjárt öt óra, ideje volna elkészülni, kuzin! - Komolyan mondom, nagyon rosszul vagyok... Brrr!

MARGARÉTA Brrr? Ez jelent valamit! Lovat biztatsz?... vagy sólymot? vagy valami jómadarat?... Kiderítem én, ki az!

BEATRICE Kiderítheted, de engem kiterítenek!

MARGARÉTA Előbb kell neked nászlepel, mint gyászlepel!

BEATRICE Mit akar ez a bolond?

MARGARÉTA Én semmit. De Isten adja meg minden epedő szűznek a betevő falatját!

HERO Nézd, kuzin, ezt a kesztyűt a gróftól kaptam. Leheld be az illatát, milyen finom!

BEATRICE Én már alig lehelek, mint a tömött liba.

MARGARÉTA Egy szűz, akit megtömtek... Hm, ez nem is rossz betegség!

BEATRICE Eszed tokja! Úristen! Mióta vagy ilyen szellemes?

MARGARÉTA Mióta a te eszed tokba került, s pihen. Nem jó, hogy az én fejemből is pattan ki sziporka?

BEATRICE A fejdíszed jobban sziporkázik, mint a fejed. - Igazán beteg vagyok.

MARGARÉTA *Benedictus*-főzettel kell borogatni a szívét, más nem használ.

HERO De hisz az paraszti nevén - bogáncs! Csak meg ne bökje a bökőjével ez a *Benedictus*!

BEATRICE *Benedictus*, *Benedictus*! Miféle célzás ez a *Benedictus*?

MARGARÉTA Célzás? Szó sincs róla! Csak az áldásos bogáncsfőzetről van szó. Te most azt hiszed, hogy én azt hiszem, hogy szerelmes vagy. Nem, nem - Szűz Anyánkra! - nem vagyok én olyan bolond, hogy azt higgyem, ami sejlik, és azt sejtsem, ami rémlik - hogy azt vegyem észre, amit szívre kell venni, s azt vegyem szívre, amit észre kell venni - dehogy gondolom én meggondolatlanul, hogy szerelmes vagy, szerelmes leszel, szerelmes lehetsz! De hát *Benedetto* is így volt, s egyszercsak rájött, hogy férfi. Azelőtt kiköpött, ha házasságról volt szó, most pedig kiköpött olyan, mint egy házasulandó ifjú. Én nem tudhatom, kisasszonyom, mit forgatsz a fejedben, de mondhatom, te is úgy forgatod a szemed, mint más emberlánya.

BEATRICE Meg nem áll a nyelved!

MARGARÉTA De amit mond, az megáll!

Ursula besiet

URSULA Kisasszonyom, szobádba, gyorsan! Itt vannak a gavallérok - a herceg, a gróf úr, signor Benedetto, Don Juan - s mind a többi a városból - visznek a templomba!

HERO Segítsetek felöltözni - kuzinkám, Margóm, Ursulám!

Mind elsietnek

5. szín

*Csarnok Leonato házában.
Jön Leonato Lasponyával és Furkóval*

LEONATO Mi járatban vagy nálam, derék földim?

LASPONYA Én, kérem, szeretnék az úrral konfidensen szót érteni egy olyan kázusról, aki az úrnak, igencsak közletről indifferens.

LEONATO Csak röviden, láthatjátok, sok a dolgom.

LASPONYA Hát, uram, így áll a dolog...

FURKÓ Így bizony, uram.

LEONATO Milyen dolog, jó emberek?

LASPONYA Uram, ez a derék Furkó egy kicsikét el-eltér a dologtól - öreg ember már, uram, nem olyan genitális koponya, ammint, Isten segedelmével, magam is szeretném, de bizisten olyan tisztességes, mint az a ránc ott a szemöldöke közt!

FURKÓ Bizony, Istennek hála, vagyok olyan tisztességes, mint akárki fia, mán az öregje, ha nem tisztességesebb énnám is.

LASPONYA Eltaláltad szarva közt a tőgyit, Furkó szomszéd.

LEONATO Jó emberek, egy kissé körülményesek vagytok.

LASPONYA Kegyelmednek úgy tetszik, csak hogy mi a szegény herceg szolgálataiban állunk. De az mán igaz, hogy énmagam, ha énnekem annyi körülményem volna is, mint egy királynak, hát én aztat mind kegyelmedre testálnám hit alatt.

LEONATO Minden körülményességed rám szakadjon, mi?

LASPONYA Bizony, még ha ezerannyi volna is, merhoggy hallom, kegyelmednek olyan infámis nagy redumációja van itt, mint akárkinek városszerte, és hát én ugyan szegény ember vagyok, de eztet azér jólesik hallanom!

FURKÓ Hát még énnekem!

LEONATO Nagyon szeretném már tudni, mit akartok mondani.

FURKÓ Biz, uram, a strázsa máma éjtszaka elkapott egy pár olyan megrögzött cinkost, mint akárki itten Messinában - kegyelmedről nem is szólva.

LASPONYA Derék vénember ez, uram, csak hát beszélhetnékje van - mán ahogy a szolás tartsa: „Hosszú élet, rövid ész,” Uram Isten, mit nem lát az ember ebben a világban! - Azér csak jól beszélsz, Furkó szomszéd! Lám, jó ember az Isten - és hát ahol ketten ülnek meg egy lovat, ott az egyiknek csak hátul kell ülni. Jótét lélek ez, uram. Van olyan jó, mint akármelyik kenyérpusztító, de hát Isten jóvoltából nem minden ember egyforma, sajnos. - Ugye, jó szomszéd?

LEONATO Persze, persze, ő elmarad mögötted.

LASPONYA Hát a tálentumokat az Isten osztogassa.

LEONATO Nos, mennem kell.

LASPONYA Egy szót még, uram! A strázsa csakugyan betakarított két nótárius huncutot, és hát ma reggel akarnánk elvégezni a vizitációt a kegyel-med színe előtt.

LEONATO Végezzétek el magatok, s tegyetek jelentést, sietek, láthatjátok.

LASPONYA Lesz itt olyan vizit!...

LEONATO Igyatok egy kis bort búcsúzóra - Isten áldjon!

Indul, de egy követ érkezése megállítja

KÖVET Nagyuram, várnak, hogy a leányasszonyt a vőlegény elé vezesd.

LEONATO Készen vagyok, indulok.

Leonato távozik a követtel

LASPONYA Eridj, jó komám, teremtsd elő a notóriust, mondd, hogy tentát, pennát hozzon a fogházba, mert meg kell azokat az embereket vizitelni.

FURKÓ Mégpedig eszesen!

LASPONYA Van itt ész, sose félj! *(Fejét kopogtatva)* Lakozik itt egymás, amitől még rájuk gyön a viszketeg. Csak kerítsd elő azt a tudós író, hogy atkát fektessen föl a megbiztatásunkról, s jelentkezzen nálam, a fogházban.

Mindketten távoznak

NEGYEDIK FELVONÁS

1. szín

Templom belseje.

*Jön Don Pedro, Don Juan, Leonato, Ferenc barát,
Claudio, Benedetto, Hero, Beatrice stb.*

LEONATO	Kérlek, Ferenc atyám, csak röviden - pusztán a szertartás szövegét - a házastársi kötelezettségekről majd beszélhetsz nekik később.
FERENC	Azért járultál-e ide, gróf uram, hogy ezzel a hölgygel házasságot köss?
CLAUDIO	Nem.
LEONATO	„Hogy házasságra <i>lépj</i> ” - így helyes. Mert a házasságot te kötöd meg, atyám.
FERENC	Azért járultál-e ide, leányasszony, hogy a gróf úrral házasságra lépj.
HERO	Igen.
FERENC	Ha bármelyikőtök tud olyan titkos akadályról, mely a házasság megkötése ellen szól: üdvösségetekre kérek, el ne hallgassátok!
CLAUDIO	Tudsz-e ilyen akadályról, Hero?
HERO	Nem, uram.
FERENC	Tudsz-e ilyen akadályról, gróf uram?
LEONATO	Merészkedem felelni helyette: nem!
CLAUDIO	Mit nem merészelnek az emberek! Mit nem kockáztatnak! Mit nem tesznek napról napra, azt sem tudva, mit cselekszenek!
BENEDETTO	Mi ez? Vétó? Ezen csak nevetni lehet. Hahaha!
CLAUDIO	Állj félre most, barát! - Hadd kérdelek meg: Te, mint apa, jó szívvel, szabadon Hozzám adnád e szűzet, lányodat?
LEONATO	Oly szabadon, mint Isten adta nékem.
CLAUDIO	S méltó viszonzásul mit adhatok Ily drága, gazdag ajándék fejében?
DON PEDRO	Semmit, ha őt nem küldöd vissza néki.

CLAUDIO Jó hercegem, nemes hálára oktatsz. -
Tessék, vedd vissza lányod, Leonato!
Barátodnak ne adj poshadt narancsot!
Csak szín és máz a tisztesség a képén:
Nézd, hogy pirul itt, mint egy szűz leány!
Ó, hogy ravasz bűn mily fenséges és
Komoly köntösbe burkolózhat el!
Arcába szökkent vére nem bizonyosság,
Hogy tiszta, jó? Nem esküdnétek-e,
Hogy hajadon leány? Pedig nem az!
Már ismeri a páros ágy hevét!
Nem szüzességtől: szégyentől pirul!

LEONATO Mit mondasz, gróf?!

CLAUDIO Azt, hogy nincs esküvő:
Ne kössem lelkem címeres bujához!

LEONATO Jó gróf, ha lányomat próbára téve,
Ifjú szemérmét végül is legyőzted,
És szüzessége meghódolt neked -

CLAUDIO Tudom, mit mondanál! Ha őt lebírtam,
Csak úgy ölelt engem, mint férjurát -
Előre -, s így ez vétkét mentheti.
Nem, Leonato!
Még rossz szóval sem kísértettem őt,
Csak illedelmes, gyöngéd szeretettel
Vettem körül, mint testvér kishugát.

HERO És én nem annak látszottam vajon?

CLAUDIO *Látszottál* annak. Múljon már a látszat!
Úgy tűnsz fel, mint a mennybolton Diána,
Mint szűzi bimbó, mielőtt kifeslik -
De ereidben lángolóbb a vér,
Mint Vénuszé, vagy buja barmoké,
Mikor nekivadulva bakzanak!

HERO Rosszul van tán a gróf, hogy így beszél?

LEONATO Jó herceg, miért nem szólsz?

DON PEDRO Mit szóljak én?
Eljátszottam becsületem, mikor
Barátom egy rimával fűztem össze.

LEONATO Jól hallok-e? Vagy mindezt álmodom?

DON JUAN Jól hallasz, uram, és mindez való.

BENEDETTO *(félre)*
Ez volna esküvő?

HERO „Való” - nagy Isten!

CLAUDIO Én vagyok ez, ki itt áll, Leonato?
S ez itt a herceg? S ez a herceg öccse?
Ez Hero arca? S ez saját szemem?

LEONATO Úgy van. De ezzel mit akarsz, uram?

CLAUDIO Csak egy kérdést lányodnak hadd teszek föl.
S te, mint az apja, gyengéd hatalommal
Hass úgy reá, hogy igazat feleljen.

LEONATO Úgy tégy, ha lányom vagy - parancsolom!

HERO Isten, segíts, mindenki ellenem van!
Miféle vallatóra fogtok itt?

CLAUDIO Úgy vallj, hogy jó neved szégyent ne valljon.

HERO Hero vagyok - mocskolhat jog szerint
Akárki váddal?

CLAUDIO Csak Hero maga.
Hero jó hírét - Hero söpri el.
Kivel beszéltél tegnap éjszaka
Az ablakodból éjfél s egy között?
Ha még leány vagy, erre válaszolj!

HERO Azon az órán senkivel se szóltam.

DON PEDRO Akkor nem vagy leány. - Jó Leonato,
Sajnálom, meg kell tudnod ezt... Hitemre:
Testvéröcsém, s a megcsalt gróf, s magam
Hallottuk, láttuk, hogy múlt éjszaka
Beszélt az ablakából egy latorral,
S az a pimasz szégyentelen kimondta,
Hogy már ezerszer jöttek össze titkon -
Bűnös találkozóra...

DON JUAN Fúj, gyalázat!
Nincs erre név, nincs erre szó, uram!
A nyelv bemocskolódnék tőle, míg
Kimondaná. - Sajnálom, szép kisasszony,
Hogy így megtévelyedtél!

CLAUDIO Ó, Hero!... hogy milyen Hero lehetnél,
Ha testi szépségednek csak felét
Szivedbe és lelkedbe írva látnám!
Isten veled, te rongy, te gyönyörű,
Te tiszta szenny, te szennyestisztaság!
Szemem szerelmes ablakát bezárom;
Gyanú remegjen pillám függönyén is,
Hogy szépséged csak gyötrelmemre váljék,
S ne bűvölhessen meg többé soha!

LEONATO Nincs itt egy tör, hogy döfné át szíved?!...

Hero elájul

BEATRICE Mi lel, kuzin?... mi ez?... hisz összerogysz!

DON JUAN Menjünk haza. Ez a leleplezés
Szíven találta.

Don Pedro, Don Juan és Claudio távozik

BENEDETTO Hogy van a kisasszony?

BEATRICE Jaj, félek, meghalt! - Bátyám, most segíts! Hero! Szólj, Hero! -
Bátyám! - Benedetto! -

LEONATO Sors, el ne vedd rólunk sújtó kezed!
Halál a legszebb fátyol szégyenére -
Kívánhatunk-e mást.

BEATRICE Hero! Kuzin!

FERENC Éledj, leányom!

LEONATO Még reám tekintesz?

FERENC Miért ne?...

LEONATO „Miért ne?” Nem harsogja szégyenét
A földkerekség? Tagadhatja-e
Lány-vérrel írott botrány-krónikáját? -
Ne élj, te Hero! Föl ne nyisd szemed!
Ha azt hinném, hogy nem halsz gyors halált,
S ujult erőd lebírná szégyened:
Magam ragadnék fenyíteni fegyvert,
S lecsapnék rád! - Fájt, hogy nincs több leányom?
Lázadtam a fukar Természet ellen?
- Jaj, egy is sok volt! Mért lett ez az egy is!
Miért is volt a szemem fénye - ez?
Fogadtam volna lányt örökbe inkább -
Egy koldus sarját, ingyen kegyelemből!
Ha azt mocskolná így bűn és gyalázat,
Mondhatnám: „Egy csepp vére sem sajátom,
Bitang ágyékból származott e szégyen!”
De ő - enyém! Dicsértem őt, szerettem,
S kérkedtem véle. Oly nagyon enyém volt,
Hogy ennen lényem nem volt oly sajátom,
Mint ő maga! S ő, ő hullt oly mocsokba,
Hogy nincs a nagy tengerben annyi hab,
Amennyi még egyszer tisztára mossa -
S nincs annyi sója, hogy romlott husát
Épen megóvjja...

BENEDETTO Csillapodj, uram!
Én úgy ámulok - szóhoz sem jutok.

BEATRICE Rágalmazták hugom - lelkem reá!

BENEDETTO A hálótársad volt, kisasszonyom?

BEATRICE Múlt éjjel nem, de tegnap éjjelig
Hálótársam volt egy éven keresztül.

LEONATO Ez bizonyíték, újabb bizonyíték,
 Arra, mi úgyis vas-szilárdan állt!
 Vagy hazug tán e két herceg, s hazug
 Claudio, ki úgy szerette őt,
 Hogy foltját könnyel mosta volna le?
 Hagyjuk magára: meg kell hálnia.

FERENC Figyelj egy percre rám!
 Azért hallgattam oly soká, s azért
 Engedtem ily szabad folyást a sorsnak,
 Mert egyre a leányasszonyt figyeltem:
 Ezerszer is bibor festette arcát,
 S ismét ezerszer ártatlan szemérem
 Angyal-fehérré úzte el a pírt,
 S oly perzselő tűz lobbant föl szemében,
 Hogy elhamvadt a hazug rágalom,
 Amit rászúrt a két úr. Mondj bolondnak,
 Ne bízz többé se stúdiumaimban,
 Se próbájukban, a tapasztalásban,
 Ne bízz koromban, tisztemben, hitemben:
 Ha nem ártatlanul sújtotta le
 A drága lányt egy gyilkos tévedés.

LEONATO Atyám, az nem lehet. Látod magad:
 Még benne is van annyi becsület,
 Hogy nem terheli hamis esküvel
 Veszendő lelkét: ime, nem tagad!
 Mért próbálsz hát őhelyette is
 Leplezni a mezítelen valót?

FERENC Leányom, szólj: kivel vádoltak itt?

HERO Az tudja, aki vádol: én magam nem,
 Ha van csak egy oly élő férfi is,
 Kit jobban ismerek, mint lánynak illik:
 Ne oldozzon fel irgalom! Atyám,
 Ha rám bizonyul az, hogy bárkivel
 Tilalmas órán volt társalkodásom,
 Vagy tegnap éjjel szóltam földi lénnel;
 Ám sújtson átok, törvény, kínhalál!

FERENC Szörnyű tévhitben élnek az urak.

BENEDETTO Kettő közülük gáncstalan lovag.
 Ha ítéletük megtévedt ez egyszer:
 A fattyu Don Juannak műve lesz az,
 Ki mindig aljas terveket kohol.

LEONATO Nem tudhatom. Ha igaz volt a vád:
 Kezemmel tépem szét a lányt. Ha nem:
 Megemlegeti a rágalmazó,
 Bármily nagy úr! Nem száradt még ki vérem,
 Nem ette úgy meg vénség agyvelőmet,
 Nem fosztott úgy ki balsors mindenemből,

S nem szórta úgy szét jó barátaim,
Hogy föl ne keljek ilyen sérelemre:
Lesz itt erő e karban, ész e fejben,
Lesz fegyver bőven és barát sereggel
Hogy bosszút álljak!

FERENC

Csillapodj le most,
S fogadd vezérül jó tanácsomat.
A herceg holtnak gondolhatta lányod:
Zárd hát el egy időre nagy titokban,
És hírdeld azt, hogy valóban nem él.
Látszatra rendezz nagy gyászünnepélyt;
Családotoknak ősi kriptaboltját
Diszítse gyászos sírirat, s legyen
Hiánytalan a temetési pompa.

LEONATO

Mi sül ki ebből, és mi haszna ennek?

FERENC

Ha jól csinálod: így a rágalom
Helyébe bánat lép - s ez már haszon -,
De céloom nem csak ennyi: többre is
Török, mikor mesterkedést ajánlok.
Ha szörnyethalt a lány a vád alatt
- Mert ehhez most már ragaszkodni kell -,
Sírtni, szánni, mentegetni fogják.
Tapasztalat, hogy nem becsüljük azt,
Mi megvan, bezzeg túlbecsüljük azt,
Mit elvesztettünk! Rejtett kincseket
Találunk benne, mikről azelőtt
Semmit se tudtunk. Claudio is így jár:
Ha hallja, hogy a vád megölte Herót,
A lány előtte eszményként ragyog fel,
És belopózik édességesen
A képzeletnek titkos műhelyébe:
Lényének minden drága porcikája
Még ünnepibb köntösbe öltözik,
S kápráztatóbb és élőbb lesz szemében,
Mint az a lány, ki valósággal élt.
Gyászolni fog a vőlegény, ha volt
Szívében csak egy szikra szerelem,
S emészti majd, hogy mért sújtott le vádja -
Még akkor is, ha esküszik reá!
Tégy így tehát és jó sikert remélj:
Lehet, hogy még szebb lesz a fordulat,
Mint én vázoltam rögtönözve itt.
S ha semmi más jót nem hoz is neked:
Mihelyt e lány holtának híre megy,
Elhamvad a fölzúdulás tüze.
S ha mégsem úgy lesz: még elrejtethed
- Amint kicsorbult híre megkívánja -

Egy szent kolostorban, hová szemek,
Nyelvek s lelkek haragja el nem ér.

BENEDETTO Signor Leonato, hallgass a baráttra!
Tudod, hogy hercegünkhöz s Claudióhoz
Igaz hűség és szeretet kötöz,
Mégis - hitemre - ebben a dologban
Oly titkosan s vigyázva járok el majd,
Mint lélek jár a testben.

LEONATO Vész sodor:
Kapaszkodom egy szalmaszálba is.

FERENC Helyes. Ne vesztegessünk több időt!
A furcsa sebre furcsa ír kerül. -
Halj meg, hogy élj! Leányom, esküvőd
Csak eltolódik - tarts ki emberül!

Ferenc barát, Hero és Leonato távozik

BENEDETTO Kisasszonyom, Beatrice... Te mindvégig sírtál.

BEATRICE Sírtam, és fogok is sírni.

BENEDETTO Nem akarom, hogy sírj.

BEATRICE Nem temiattad, a magam jószántából sírok.

BENEDETTO Hiszem, hogy szép kuzinodat rágalom érte.

BEATRICE Mit nem adnék annak, aki visszaszerzi jó hírét!

BENEDETTO S van mód ilyen baráti szolgálatra?

BEATRICE Mód éppen van, csak barát nincs.

BENEDETTO Férfinak való munka volna?

BEATRICE Férfinak való, de nem neked.

BENEDETTO Semmit sem szeretek a világon annyira... mint téged. Nem furcsa?

BEATRICE Olyan furcsa, mint minden ismeretlen. Én is éppígy mondhatnám, hogy semmit sem szeretek annyira, mint téged... de ne higgy nekem! Pedig nem hazudok. Nem árulok el semmit... És nem tagadok semmit... Nagyon fáj, ami a kuzinomat érte.

BENEDETTO Kardomra esküszöm, Beatrice, te szeretsz engem!

BEATRICE Tilos az eskü, nyeld le!

BENEDETTO Kardomra esküszöm, hogy szeretsz - és kardomat nyeletem le azzal, aki azt meri mondani, hogy én nem szeretlek.

BEATRICE Nem nyelnéd inkább vissza azt, amit mondtál?

BENEDETTO Nem nyelném én vissza, a legjobb mártással se - kimondom: szeretlek!

BEATRICE Akkor az Isten bocsássa meg vétkem...

BENEDETTO Mi a vétked, édes Beatrice?

BEATRICE Jókor vágta a szavamba, már majdnem kimondtam, hogy szeretlek.

BENEDETTO Mondd ki teljes szívedből!

BEATRICE Teljes szívem szeret - de kimondhatatlanul.

BENEDETTO Parancsolj velem: bármit megteszek érted!

BEATRICE Öld meg Claudiót!

BENEDETTO Azt a viláért se!

BEATRICE Megölsz azzal, hogy megtagadod - Isten veled!

BENEDETTO Várj édes Beatrice!

BEATRICE Ha itt vagyok se várok semmit... Nem szeretsz... Hadd menjek, eressz!

BENEDETTO Beatrice...

BEATRICE Esküszöm, megyek!

BENEDETTO Előbb kössünk békét.

BEATRICE Persze, bátorságosabb békét kötni velem, mint kardot kötni az ellenség ellen.

BENEDETTO Claudio ellenséged?

BEATRICE Hát nem nyilvánvalóan cégéres gazember, aki az én véremet merte szidni, káromolni, meggyalázni? Volnék csak férfi!... Ilyet, hogy valaki hitelgessen egy lányt, s aztán ahelyett, hogy hites feleségül venné, a násznép előtt támadjon rá szemérmetlen váddal, leplezetlen rágalommal, kíméletlen gonoszsággal... Nagy Isten! csak férfi volnék!... A piactéren falnám föl a szívét!

BENEDETTO Hallgass meg, Beatrice!

BEATRICE Még hogy férfival csevegett az ablakból!... Gyönyörű mese!

BENEDETTO De Beatrice...

BEATRICE A drága Hero - meghurcolva, meggyalázva, tönkretéve...

BENEDETTO Beat...

BEATRICE Hercegek és grófok! Persze, a herceg úr, mint tanú, s a „herceg úr”, mint tabu - persze, ki merne nyúlni ilyen édes grófocskához! Ó, bár férfi volnék, hogy kiálljak vele! Vagy bár volna férfi a barátaim között, hogy kiálljon értem! De mivé olvadt a virtus? - nyájassággá! A vitézség? - nyálassággá! - Egyebe sincs már a férfinak, csak nyelve - de micsoda nyegle nyelve! - az most a hős Herkules, aki nagyot tud hazudni, s meg is esküszik rá!... Ha megveszek, se lehetek férfiember: elveszhetek hát kínomban, mint asszonyállat.

BENEDETTO Maradj, kedves Beatrice - száradjon le a kezem, ha nem szeretlek!

BEATRICE Ne esküdőzésre használd a kezed, ha szeretsz!

BENEDETTO Szívvel-lélekkel vallod, hogy Claudio gróf rágalmazta Herót?

BEATRICE Olyan biztos az, mint hogy szívem s lelkem van.

BENEDETTO Elég. Fogadom, hogy kihívom. Hadd búcsúzzam kézcsokkal... E kézre mondom: drágán megfizet Claudio! Még hallasz rólam - aszerint ítéld meg! Menj, s tartsd a lelket kuzinodban! Nekem azt kell híresztelnem, hogy meghalt... Isten áldjon!

Benedetto elsiet, Beatrice elvonul

2. szín

Vallatószoza a törvényszéken.

*Jön Lasponya, Furkó s egy jegyző - mind hivatalos
öltözékben. Az őrség bevezeti Corradót és Boracchiót*

LASPONYA Együtt van az egész törvényszéklet?
FURKÓ Széket meg párnát a jegyző úr alá!
JEGYZŐ Kik a delikvensek?
LASPONYA Mi vagyunk itt minden, én meg a kollégám.
FURKÓ Úgy is van. Mi kaptunk ordenárét, hogy lefolytassuk az inváziót.
JEGYZŐ De kik a tettesek? Álljanak a strázsamester úr elé!
LASPONYA Az ám, álljanak elébe! - Mi a neved, komám?
BORACCHIO Boracchio.
LASPONYA Tessék beírni, hogy „Boracchio”. - Hát a te neved, fickó?
CORRADO Én nemesember vagyok, kérem, s a nevem: Corrado.
LASPONYA Írjad: „Corrado nemzeti úr.” - Féletek-e az Istent, uraim?
CORRADO
BORACCHIO Reméljük, uram.
LASPONYA Írjad: remélik, hogy félik... De előre írd az Istent, mer Isten ments,
hogy Isten elmaradjon az ilyen zsidók mögött! - No, urak, hát
bizonyítékunk van rája, hogy alighanem csaló gazemberek vagytok, és
hát kis híján eztet gondoljuk tirólatok, rövidre fogva. Erre mit feleltetek?
CORRADO Azt, uram, hogy nem vagyunk azok.
LASPONYA Csuda agyafűrt fráter ez, mondhatom - no de majd túljárok én az
eszin! - Most te gyere ide, fickó, súgok valamit! Aszondom, hogy
aszondják, hogy csaló gazemberek vagytok.
BORACCHIO Csak azt mondhatom, uram, hogy nem vagyunk azok.
LASPONYA No jól van, állj csak oda félre... - Isten úgyse, mind a kettő ugyanazt
vallja! Leírtad, hogy aszondják, hogy nem gazemberek?
JEGYZŐ Strázsamester uram, nem jól indul így a vizsgálat. Az öröket kellene
kikérdezni, mert azok vádolják őket.
LASPONYA Az ám, biz' isten, az lesz a legfizikusabb útja-módja... Győjjön az
őrség! - Biztos urak, megbiztatlak benneteket a herceg nevében:
vádoljátok ezeket az embereket.
ELSŐ ŐR Ez az ember kibökte, hogy Don Juan - a herceg testvéröccse -
gazember.
LASPONYA Írjad: „Don Juan - gazember...” No, ez nyilvánvaló lázadás, illet
mondani, hogy egy herceg testvéröccse gazember!
BORACCHIO Strázsamester uram...

LASPONYA Kusti, fickó! Nem szeretem a képedet, annyit mondok!

JEGYZŐ Mi egyebet hallottatok még tőle?

MÁSODIK ŐR Bizony, még azt is, hogy ezer dukátot kapott Don Juantól, amiért hamis váddal Hero kisasszony becsületére tört.

LASPONYA Ez nyilvánvaló betöréses lopás, a javából!

FURKÓ Engem úgyse, az!

JEGYZŐ Mit hallottatok még, fiam?

ELSŐ ŐR Még azt, hogy Claudio gróf erősködött, és szavára fogadta, hogy ő bizony legyalázza Hero kisasszonyt az egész gyülekezet előtt, s el nem veszi feleségül!

LASPONYA Gazember! Ezért örök váltsággal lakolsz!

JEGYZŐ Hát még?

MÁSODIK ŐR Ennyit hallottunk.

JEGYZŐ Több ez, semhogy letagadhatnátok, urak. Don Juan ma reggel titokban szélnek eredt, Hero valóban így vádoltatott meg, így taszított el, és így halt bele fájdalmába. Strázsamester uram, kötözzétek le őket, s vezessétek Leonato elé! Én előremegyek, s bemutatom a vallomásukat! *(Távozik)*

LASPONYA Rajta, lekötelezni őket!

FURKÓ Le ám - a kezüket!

CORRADO Coki, tőkfej!

LASPONYA Magasságos Isten!... Hol a jegyző? Ezt írja le, hogy a herceg úr rendőre „tőkfej”!... Kötelelet rá! - Te gané, te!

CORRADO Kotródj innen! Szamár vagy, szamár...

LASPONYA Hát már a sarzsimat se repetálsz? a koromat se repetálsz? Ó, csak volna itt a jegyző, hogy számárnak írta le! Uraim, ezt ne feledjétek, hogy szamár vagyok! Jegyezzétek meg, ha nincs is lejegyezve, hogy szamár vagyok! Te gazember, te, rád bizonyítom én hites tanúkkal, hogy korrekt vagy tetőtől talpig! Én pedig bölcs ember vagyok, s mi több, hivatalos személy, s mi több, háztulajdonos, s mi több, olyan szép derék darab hús, mint senki itt, Messinában... Ollyan, aki igenis törvénytudó, igenis módos ember, igenis nagybérllő, s igenis, megvan a maga két rend ruhája meg mindene takarosán! - Vezessétek el! - Ó, csak írásban lefektették volna, hogy szamár vagyok!

Mind elvonulnak

ÖTÖDIK FELVONÁS

1. szín

Leonato háza előtt. Jön Leonato és Antonio

ANTONIO

Ha így folytatod, elveszted magad.
Nem bölcs dolog, hogy nem törödsz magaddal,
Csak bánatoddal.

LEONATO

Hagyd el ezt a leckét!
Oly hasztalan zuhog fülembe, mint
Szitába víz. Ne adj nekem tanácsot!
Ne duruzsoljon senki így fülembe,
Míg nincs olyan fájdalom, mint nekem!
Mutass apát, ki így szerette lányát,
S ki boldogságát így vesztette el:
Ám intsen engem türelemre ő!
Vesd egybe gondját az én bánatommal,
Mérd össze sorsunk ízről ízre úgy,
Hogy kínra kín és bajra baj feleljen,
Egyforma sorban, rendben, itt is, ott is:
S ha ő mosolyog, szakállát simítva,
Ő kurjant és kacag nyögés helyett,
Ő kúrálgatja bölcs szóval a kint,
Ő fojtja borba búját fáklyafénynél -
Ám jöjjön: tőle tanulok türelmet!
De ilyen ember nincs. Az emberek
Tanácsot, vigaszt csak oly bajra tudnak,
Mit nem éreznek, Ha megízlelik:
Csak kín marad a jó tanács helyén,
Mely gyógyszerért ígért őrvöngésre is,
Selyemszállal fékezte a dühöngőt,
S haláltusát szavakkal orvosolt.
Mindenki tud türelmet prédikálni
Bú terhe alatt kétrét görnyedőknek,
De senkiben sincs ugyaníly morál,
S erő, amikor mind ez a teher
Saját vállán van. Tartsd meg jó tanácsod:
Túlsírja kínom prédikációd.

ANTONIO

Gyermek vagy férfi - ebben egyre megy.

LEONATO Kérlek, hogy hallgass. Hús és vér vagyok;
S még filozófusok közt sincs olyan,
Ki csak fogfájást békén tűrne el -
Bár isteneknek nyelvén írja meg,
Hogy sorsnak, kinnak fittyet hányni illik.

ANTONIO Ne végy magadra minden szenvedést:
Viseljék terhét megbántóid is!

LEONATO Most bölcsen szóltál: ezt meg kell fogadnom.
Azt súgja lelkem, Hero tiszta volt...
Hadd tudja ezt meg Claudio, s a herceg,
S mindenki, aki rágalmazni merte!

Don Pedro és Claudio közeleg

ANTONIO Ni, hogy siet a herceg, s Claudio!

DON PEDRO Jó'stét! Jó'stét!

CLAUDIO Jóestét, uraim!

Sietnek tovább

LEONATO Egy szóra csak...

DON PEDRO Sietnék, Leonato.

LEONATO Siettek, fenség? Akkor Isten áldjon!
Épp most siettek! De hisz - egyre megy.

DON PEDRO Ne kötekedj velünk, derék öreg.

ANTONIO Ha kötekedve kell helyt állani:
Itt egyikünk ma elterül.

CLAUDIO Ki bántja?

LEONATO Te bántasz engem, te farizeus, te!
Csak ne tedd kezed a kardmarkolatra:
Nem félek tőled.

CLAUDIO Törjön le kezem,
Ha ősz korodnak félni ad okot!
Véletlen volt az, hogy kardomra tettem.

LEONATO Elég! Ne tréfálj itt, ne gúnyolódj!
Nem agyalágyult vén bolond beszél;
Nem éveimnek bástyája mögül
Dicsekszem, hogy ki voltam, és mi lenne,
Ha agg nem volnék! Tudd meg, Claudio:
Úgy megsértetted szűz lányom s magam,
Hogy félretéve higgadtságomat,
Ősz fejjel, s évek terhével rakottan,
Kihívlak, állj helyt - férfi, férfi ellen!
Azt mondom: meggyaláztad szűz leányom!
Rágalmazd törét forgattad szívében,
S pihen már ősök csontjai között,

Olyan kriptában, mely szégyent nem ismert,
Amíg gázságod vádat nem koholt!

CLAUDIO Gázságom?!

LEONATO Az! - kimondom kereken!

DON PEDRO Nem jól beszélsz, öreg.

LEONATO Uram! uram!
Bebizonyítom - s vére lesz pecsétem -,
Ha még oly szépen s mesterkedve vív is,
S mégúgy virít is vérmes ifjusága!

CLAUDIO Hagyj engem békén: nincs dolgom veled.

LEONATO Csak így leráznál? Lányom merted ölni:
Ha engem ölsz meg, fickó, férfit ölsz!

ANTONIO Kettőnket öljön - férfimunka lesz -
Ha lesz... De előbb eggyel boldoguljon!

Közéjük áll, s kardot ránt

No, kard ki, kard! - Álljon ki énvelem!
Gyerünk, kölyök! Gyerünk, gyerünk, kölyök!
Elhúdom én a nótád, csak cselezz -
El én, nemesi becsületszavamra!

LEONATO De testvér...

ANTONIO Hagyj! Isten látja, kishugom szerettem -
S megölték rágalommal senkiházik,
Kik úgy mernek csak férfival kiállni,
Amint én kígyót nyelvén fogni meg!
Majmok, pulyák, szájhősök, kóficok!

LEONATO Antonio...

ANTONIO Maradj békén! Eh, jól ismerem őket!
Mégmértem súlyuk hajszálpontosan!
Pöffeszkedő, piperkőc ficsurak,
Hazudnak, csálnak, mocskolnak, gyaláznak,
Komédiáznak, vágnak bős pofákat,
Eldurrogatnak féltucat nagyesküt,
Hogy átdöfnék ellenfelük - ha mernék...
És ezzel vége!

LEONATO Testvér!

ANTONIO Eh - elég!
Ne szólj belé, ezt elintézem én.

DON PEDRO Urak, mi nem szeretnénk ingerelni...
(Leonatóhoz)
Az én szívem is fáj lányod halálán;
De esküszöm, hogy igaz volt a vád,
És jó bizonyság szólt mellette nyilván.

LEONATO Uram, uram...

DON PEDRO Nem hallgatlak.

LEONATO Nem-é?
Gyerünk innen, meghallgat minket ő még!

ANTONIO Meg ám! S valaki megkeserüli!

*Leonato és Antonio a házba vonul.
Benedetto jön*

DON PEDRO No nézd csak, itt jön az, akit kerestünk!

CLAUDIO Mi újság, signor?

BENEDETTO Üdvözöllek, fenség!

DON PEDRO Isten hozott, signor! Majdnem arra érkeztél, hogy szétválassz egy majdnem-összecsapást.

CLAUDIO Már azon voltunk, hogy kipróbáljuk, le tudja-e harapni az orrunkat két fogatlan vénember.

DON PEDRO Leonato meg a bátyja. Ehhez mit szólsz? Nem lettünk volna párviadalra ifjak a két vén gyerekhez?

BENEDETTO Igaztalan perben nincs értelme a vitézkedésnek. Éppen kettőtöket kereslek.

CLAUDIO Mi is téged kerestünk már mindenütt, mert nagyon megszállt bennünket a melankólia: azt szeretnénk, ha te üznéd el. Nem villogtatnád az eszed?

BENEDETTO Itt van, amit villogtassak, hüvelyében. Kihúzzam?

DON PEDRO Övön hordod az eszed?

CLAUDIO Övön senki sem hordja az eszét, de van, aki övön alul szúr vele. Sebaj, húzd csak elő a szerszámod - úgy biztatlak, mint valami hegedűst - mert mulatni szeretnék.

DON PEDRO Szavamra, sápadt! - Beteg vagy? Vagy haragszol?

CLAUDIO Szedd össze magad, barátom! Nagy a feje, búsuljon a ló - de te vagy olyan legény, hogy lóvá tedd a búbanatot.

BENEDETTO Uram, sziporkázásban is kiállok veled bajra, ha épp énvelem gyúlt meg a bajod. Válassz új témát, kérlek.

CLAUDIO Püff neki! Adjatok markába hozzá új bökőt, mert ez a legutóbbi beletörött a bökésbe.

DON PEDRO Esküszöm, egyre sápadtabb! Csakugyan dühös lehet.

CLAUDIO Ha úgy van, tudja ő, mi a teendő.

BENEDETTO Súghatnék egy szót a füledbe?

CLAUDIO Isten ments, hogy ebből kihívás legyen!

BENEDETTO *(fojtott hangon)*
Rongy ember vagy - nem tréfálok. Hajlandó vagyok kiállni, ahogy óhajtod, amivel óhajtod, amikor óhajtod. Állj helyt, vagy a szemedbe mondom, hogy: gyáva. Megöltél egy drága hölgyet: haláláért még meglakolsz. *(Fennhangon)* Hadd hallom válaszod!

CLAUDIO
Allok elébe. Úgyis kívántam már valami jó mulatságot.

DON PEDRO
Lakoma készül, lakoma?

CLAUDIO
Az ám! - Köszönöm szépen - épp most hívott meg borjűfőre és kappanpecsenyére. Csorbuljon ki a pengém, ha föl nem vágom derekasan! - Süketfajd nem lesz?

BENEDETTO
Ficáncol az eszed, uram, mert nem sokat nyom a latban.

DON PEDRO
Elmondom, hogy magasztalta Beatrice az eszedet múltkorában. Azt találtam mondani, hogy szellemed finom. „Finom ám - vágja rá -, vékonyan csörgedezik.” - „Nem - mondom én -, nagy szellem.” - „Az ám - feleli -, otrombanagy.” - „Nem - mondom én -, jó esze van.” - „Jó ám - feleli -, mert nem sok vizet zavar.” „Nem - mondom én -, páratlan koponya.” - „Páratlan hát - mondja -, mert egy kereke hiányzik.” - „Dehogyan - mondom én -, hisz több nyelven beszél.” - „Meghiszem azt - mondja -, amire hétfőn este megesküszik, azt kedd reggel letagadja: két nyelve van, sőt kétágú nyelve!” Így kiforgatta egy óra alatt minden virtusodat; de végül csak fölsóhajtott, s oda lyukadt ki, hogy te vagy a legremekebb férfi egész Itáliában!

CLAUDIO
Erre aztán tiszta szívből sírva fakadt - s hozzátette, hogy neki ugyan édesmindegy.

DON PEDRO
Így volt, annyi szent, de hogyha nem gyűlölné halálosan Benedettót, akkor eszeveszetten szeretné. Az öregúr lánya mindent elmondott.

CLAUDIO
Mindent, mindent! S tegyük hozzá: Isten szeme látta, mikor elbújt a kertben.

DON PEDRO
De vajon mikor rakhatjuk föl a vad bika szarvát a megszelídített Benedetto homlokára?

CLAUDIO
S alája a feliratot: „Itt látható Benedetto mint házasember?”

BENEDETTO
Isten veled, fiú! Ne feledd, mit mondtam. Itt hagylak: folytasd csak ezt az anyámasszony-katonája-fecsegést! Úgy villogtatod a sziporkáidat, mint a nagylegények a kardjukat, de a sziporka - hál' istennek - senkiben sem tesz kárt. Fenség, köszönöm sok jóindulatodat: meg kell válnom kíséretedtől. Öcséd, a fattyú, Messinából megszökött. Közös erővel megöltetek egy ártatlan, drága hölgyet. Ezzel a csupasz állú ifiúrral még találkozunk - addig is: béke vele! *(Távozik)*

DON PEDRO
Ez komolyan beszélt!

CLAUDIO
De milyen komolyan! S fogadni mernék: Beatrice szerelme szállt a fejébe.

DON PEDRO
Kihívott párbajra?

CLAUDIO
Ki ő, kereken.

DON PEDRO Mondhatom, csinos figura az ember, mikor zekéjét, nadrágját magára veszi, de az eszét otthon hagyja!

CLAUDIO Óriás a majomhoz mérve: de azért a majom valóságos professzor az ilyen emberekhez képest.

DON PEDRO De csendesedj most, hadd szállok magamba... Nem azt mondta, hogy az öcsém megszökött?

Jön Lasponya, Furkó és az őrség Corradóval és Boracchióval

LASPONYA Gyertek csak, urak, ha az Igazság istenasszonya ráncba nem szed benneteket, hát akkor akár el is hajíthassa azt a híres mérlegjét! Akármilyen fene képmutatók vagytok is, mi majd a képetekre mászunk!

DON PEDRO Mi ez?... Öcsém két embere - megkötözve! Boracchio az egyik?...

CLAUDIO Tudakold, fenség, hogy mit vétettek?

DON PEDRO Őrség! Mit vétettek ezek az emberek?

LASPONYA Hát, uram, először is hamis tanúvallomást tettek, de a tetejibe még valótlan hazugságot is állítottak; másodszor is hitelvrontást követtek el; s hatodszor és utoljára rágalom alá helyeztek egy kisasszonyt; harmadszor pediglen igazolatlanul bizonyítottak; s végezetül - hazudós rongy emberek.

DON PEDRO Először is azt kérdem: mit követtek el? Harmadszor azt kérdem: mi a vétküek? Hatodszor és utoljára: miért vannak fogságban? S végezetül: mi a vád ellenük?

CLAUDIO Derekas taglalás: a megadott beosztás szerint. Szavamra mondom: egyértelmű, világos gondolatmenet.

DON PEDRO Ki ellen vétettetek, emberek, hogy így fognak benneteket vallatóra? Ez a tudós strázsamester olyan akkurátus, hogy nem lehet eligazodni a szaván. Mi a vétketek?

BORACCHIO Kegyes herceg, hadd legyen vége a vallatásnak. Tefenséged hallgasson ki - s ám öljön meg a gróf! Megtévesztettem tefenséged szemét is: de amit még a ti bölcsességetek sem vett észre, azt ezek az együgyű bolondok fölfedezték. Kihallgatták szavam ma éjjel, mikor ennek az embernek elmondtam, hogyan bujtott fel testvéröcséd, Don Juan, Hero kisasszony megrágalmazására... meg amikor elmondtam, hogyan vezették tefenségedet a kertbe, csak hogy lássa Margarétát Herónak öltözve, s engem, amint édeskedem vele... s azt is, amikor rátértem, hogyan fogadkozott a gróf, hogy megszégyeníti Herót az esküvőjén... Gazságom jegyzőkönyvbe került, s inkább a vérem pecsételje meg, mint hogy szégyenszemre újabb gazsággal tetézzem! A kisasszonyt sírba vitte a gazdám meg a magam hamis vádaskodása... Száz szónak is egy a vége: nem kívánok én már semmit, csak azt, ami gazembernek kijár.

DON PEDRO Nem úgy hasít ez beléd, mint a kard?

CLAUDIO Mint mérget ittam mindenegy szavát!

DON PEDRO Hát testvéröcsém bujtott erre föl?

BORACCHIO Ő - és busásan megfizette munkám.

DON PEDRO A velejéig áruló bitang!
Meg is szökött a gonosztett után!

CLAUDIO Te drága Hero! Képed úgy ragyog fel,
Mint akkor, amikor beléd szerettem!

LASPONYA Na, vigyétek innen a dilikvenseket! Azóta már a mi notórius jegyzőnk
kellő reformációt adott signor Leonatónak a kázusról... Csak egyet el
ne felejtsetek, urak: mihelyt lesz rá érkezésetek, foglaljátok írásba, hogy
számár vagyok!

FURKÓ Ehol ni, gyön nagyurunk, signor Leonato meg a jegyző!

Jön a házból Leonato és Antonio a jegyzővel

LEONATO Melyik az a gaz? Hadd nézem meg arcát,
Hogy ha még egyszer látok ilyen embert,
Jól elkerüljem! Melyik köztük az?

BORACCHIO Ha megrontód kívánod látni: rám nézz!

LEONATO Te vagy, te pribék, ki leheleteddel
Megölted tiszta lányom?

BORACCHIO Én, csak én.

LEONATO Nem csak te, gaz! Magad rágalmazod most.
Emitt áll még két tisztelt férfiú...
S egy elszelelt, ki szintén cinkosod volt. -
Urak! köszönöm leányom halálát.
Jegyezzétek föl hőstetteitek közt!
Ezt jól csináltátok, tagadhatatlan.

CLAUDIO Nem is tudom, hogyan kérjem türelmed...
De szólanom kell. Te válaszd ki bosszud!
Találj bűnömre olyan büntetést,
Milyet kívánsz. Bármit vétettem is,
Csak tévedésből...

DON PEDRO Úgy éljek, hogy én is!
De hogy megenyhüljön e jó öreg,
Vállalnék bármily súlyos büntetést.
Mit ő kiszab rám.

LEONATO Nem szabhatom rád, hogy lányom föléleszd,
Az lehetetlen. Azt kérem csupán:
Hirdessétek ki egész Messinában,
Mily ártatlan halt el Hero! - Te meg
- Ha még megihlet bánatos szerelmed -
A kriptájára sírverset szegezz,
És énekeld azt csontjai felett
Az éjszakában... S jöjj házamba reggel:
Ha nem lehettél vömmé, légy öcsémme!
Van egy leánya testvéremnek is:
Szakasztott mása elhalt magzatomnak,

S mindkettőnk után ő lesz örökös...
Nyújtsd néki azt, mit Herónak kínáltál -
S kiálszik bosszúm.

CLAUDIO Ó, nemes nagyúr!
Nagylelkűséged könnyekre fakaszt.
Ajánlatod hálásan fogadom:
Tiéd az árva Claudio!

LEONATO Várom tehát holnapra jöttödet.
Ma este búcsuzom. Még ezt a gazt
És Margarétát szembesíttetem.
Úgy látom én, a lány is cinkosuk:
Bátyád bérelte föl.

BORACCHIO Lelkemre, nem!
Nem tudta, mit tesz, míg velem beszélt.
Ártatlanul és jóhiszeműen
Komédiázott - tanúsíthatom.

LASPONYA Azonföllyül, meghiggyed, uram, még az sincs fölróva, hogy ez a dilik-
vens, ez a bűnöző itten engemet számárnak titulált. Kérlek alássan,
hogy majd erről is tétessék említés az ítéletben. Meg aztán az őrség
hallotta, hogy ezek egy bizonyos Huncutról povedáltak. Aszondják, az
a fülbe egy karikán kulcsot meg lakatot visel, és Isten neviben pénzt
vág ki az emberekből - hanem aztat sohanapján adja meg nekijek!
Úgyhogy most már a népek igencsak megkeményítették a szívüket, s
nem adnak egy fabatkát se az Isten nevire. Kérlek alássan, erről is
faggassák ki!

LEONATO Köszönöm gondod s tisztos fáradozásod.

LASPONYA Tekegyelmed úgy szól, mint a háládatos és tisztességtudó ifjabb
degenerációhoz illik - dicsértessék érte az Úr neve!

LEONATO Ezt tedd el fáradságodért.

LASPONYA Isten adjon ezerannyit!

LEONATO Elmehetsz. Leveszem válladról a foglyok gondját - köszönöm.

LASPONYA Megrögzött cinkost hagyok itt tekegyelmeddel, s kérlek, uram, hogy te
magad fenyítsd meg másoknak okulására. Isten áldja kegyelmedet,
minden jót kívánok kegyelmednek, Isten tartson meg egészségben,
ezennel alázatosan hozzájárulok a távozáshoz - és ha kívánatos ama
boldog találkozás, hát csak Isten őrizzen attul is. Gyerünk, szomszéd!

Lasponya és Furkó távozik

LEONATO Ég áldjon, urak, holnap reggelig!

ANTONIO Ég áldjon! S holnap jöttek majd, urak!

DON PEDRO Úgy lesz.

CLAUDIO Ma éjjel Herót gyászolom.

Don Pedro és Claudio távozik

LEONATO

El a gazokkal! Szóljon Margaréta:
Hogyan sodródott össze egy latorral?

Leonato és Antonio a házba vonul; követi őket a jegyző s az őrség a foglyokkal

2. szín

*Leonato kertje.
Jön Margaréta és Benedetto*

BENEDETTO Kérlek, édes Margaréta, járj a kezemre, segíts hozzá, hogy szólhassak Beatricével.

MARGARÉTA Írsz érte egy magasztaló szonettet szépségemről?

BENEDETTO Írok én, s úgy fölmagasztallak, Margaréta, hogy élő ember föléd nem kerülhet - rá is szolgálász, igazán.

MARGARÉTA Hogy ne kerüljön fölém élő ember? Hát örökké magányosan kuco-rogjak a sutban?

BENEDETTO Jó szerszám az eszed: gyors, mint az agár, s harap is.

MARGARÉTA Bezzeg a te szerszámod tompa, mint a játéktőr: bököd, de nem sért.

BENEDETTO Lovagias szerszám, Margaréta: lányt nem akar sérteni... Kérlek, hívd már Beatricét - inkább megadom magam, s lábadhoz teszem még a pajzsom is.

MARGARÉTA Inkább a bököd ajánlanád: pajzsunk nekünk is van.

BENEDETTO Ha van, csak a bökő elé tartsátok - úgy veszedelmes a női szerszám.

MARGARÉTA No, küldöm hát Beatricét - gondolom, neki is van lába.

BENEDETTO Ha van, szedi majd szaporán!

*Margaréta bemegy a házba.
Benedetto énekel*

Ámor isten,
Fönt a mennyben,
Ismer engem, ismer engem,
Tudja, mily bajban vagyok...

...Bajban ám, ha énekelni kell... De ha szerelemről van szó, mondhatom, Leánder, a legendás úszóbajnok, vagy Troilus, a kerítők legelső kenyéradója, meg mind az a rengeteg sok hajdani szoknyabolond - akiknek neve oly felségesen görög a jámbusoknak sima útjain - nem, egy se kente-fente össze magát úgy a szerelem lépével, mint én, én szegény fejem! Rímeikben, bizony, el nem zenghetem - próbáltam... „Kedves” - erre csak azt találom, hogy: „nedves” - pelenkás rím! „Gyötör” - erre meg az vág, hogy „ökör” - marha rím! „Oskola” - erre csak az ugrik be: „ostoba” - bugyuta rím! Csupa szerencsétlen káden-cia! Nem, hiába, nem születtem poéták csillaga alatt. Én nem tudok ünnepélyes szólamokban udvarolni...

Jön Beatrice

Édes Beatrice, hát jössz, ha hívlak?

BEATRICE

Jövök, signor, s megyek, mihelyt kívánod.

BENEDETTO

Ó, akkor maradj!

BEATRICE

„Akkor” maradjak? Most hát búcsúszom. De mielőtt megindulok, hadd indulok meg azon is, amit Claudioval végeztél - azért jöttem, hogy ezt halljam!

BENEDETTO

Kemény szavakat hallott tőlem - hadd csókollak hát meg!

BEATRICE

A szó csak elszáll, mint a szél - bolond lukból bolond szél fú - bolond lukat nem csókolok, tehát megyek - csók nélkül.

BENEDETTO

Kiforgatod szavaimat azzal a forgószéleszeddel! De hadd mondok meg világosan: Claudio azóta megkapta kihívásomat, s hamarosan én is megkapom válaszát! - vagy ha nem: szemébe vágom, hogy gyáva! De most mondd meg, kérlek: melyik rossz tulajdonságom gyújtott szerelemre?

BEATRICE

Valamennyi. Mert azok együtt a rossznak olyan jól szervezett birodalmát alkotják, hogy abban egy talpalatnyi hely sem jut jó tulajdonságnak. Hát te melyik jó tulajdonságom miatt szenveded el a szerelmet?

BENEDETTO

Elszenvedem! Ez a szó telitalálat! Bizony, elsenvedem a szerelmet: akaratom ellenére szerettem beléd.

BEATRICE

Szíved ellen, gondolom. Ha ellenségnek tekinted szíved: hadd gyűlölöm meg én is! - mert nem venném a lelkemre, hogy szeressem azt, amit barátom gyűlöl.

BENEDETTO

Te is, én is, túlon túl okosak vagyunk ahhoz, hogy békésen valljunk szerelmet.

BEATRICE

Ebből a vallomásból nem sok okosság derül ki! Húsz bölcs ember közt egy sem akad, aki önmagát dicsérné.

BENEDETTO

Régi, régi mondás ez, Beatrice, jámbor eleink korában járta jó szomszédok között. Aki manapság nem csináltatja meg a síremlékét még életében, annak emlékezete csak addig él, míg a harang szól, s az özvegy sír.

BEATRICE

S az meddig tart, mit gondolsz?

BENEDETTO

Micsoda kérdés! Egy óráig a jajveszékelés, s még egy negyedóráig a könnyezés - ha náthás nő. Épp ezért tanácsos, hogy a bölcs - ha csak a lelkiismeret férge nem furdalja - maga kürtölje világgá a tulajdon érdemeit! Amint én is teszem. Ennyit az öndicséretéről. Magam tanúsítom, hogy rászolgálok! De mondd már hogy van kuzinod?

BEATRICE

Nagyon rosszul.

BENEDETTO

S te hogy vagy?

BEATRICE

Én is nagyon rosszul.

BENEDETTO

Bízz Istenben, szeress és gyógyulj meg! Megyek már, mert futva jön valaki.

Ursula sietve jön

URSULA Kisasszonyom, siess bátyáduradhoz: nagy kavarodás van otthon. Kiderült, hogy Hero kisasszonyt hamisan vádolták, a herceget meg Claudiót lépre csalták... Don Juan főzte ki az egészet, de ő maga megszökött... Kérlek, jöjj azonnal!

BEATRICE Nem jössz velem, signor, hírt hallani?

BENEDETTO Szívedben éljek, öledben haljak, szemedbe vesszek! Persze hogy megyek veled a bácsikádhoz!

Mind bemennek a házba

3. szín

A kriptá előtt.

*Don Pedro, Claudio és kísérőik gyertyával jönnek
- velük Baltazár s a zenészek*

CLAUDIO Ez Leonato kriptaboltja itt?

EGY ÚR Ez, jó uram.

CLAUDIO *(egy pergamenről olvassa)*
Sírba vitte rágalom
Herót, aki itt pihen.
Úrrá lett a vádakon,
Holt porában, fényesen.
Életében lepte sár,
Most köríti fénysugár.
Zengje hírét versezet,
Majd ha én már nem leszek!

(A kriptára tűzi a pergament, majd int Baltazárnak)
Most zene szóljon, énekeld a gyászdalt!

BALTAZÁR *(énekel)*
Éj, fedezd el bűnömet!
Jaj, megöltük szűzedet!
Ünnepélyes gyászmenet
Zengjen könnyes éneket!
Éjfél, bús anyánk,
Jöjj, borúlj le ránk,
Gyászosan, gyászosan...
Ásíts, kriptabolt,
Sírba tér a holt,
Gyászosan, gyászosan...

CLAUDIO Elnyugodhat hült porod,
Évről évre gyászolok.

DON PEDRO Urak, jó reggelt! Fáklyát oltsatok!
Már farkas nem jár, virradat dereng,
S oszlatja szét a napszekér előtt
Álmos Keletnek ritkuló homályát.
Köszönjük, elmehettek: Isten áldjon!

CLAUDIO Urak, bucsúzzunk: ki-ki elvonul.

DON PEDRO Mi is menjünk, és öltünk más ruhát:
Vár Leonato még ma délelőtt.

CLAUDIO A gyászra nász jön, s szebb jövőbe lát
A szem, mely eddig könnytől gyöngyözött.

Mind elvonulnak

4. szín

*Csarnok Leonato házában.
Jön Leonato, Antonio, Benedetto, Ferenc barát,
Hero, Beatrice, Margaréta, Ursula*

FERENC Nem megmondtam, hogy ártatlan leányod?

LEONATO Ártatlan Claudio s a herceg is:
Egy megtévesztés áldozatai.
De Margaréta részes volt az ügyben
- Bár akaratlanul vétett -, amint
Ez kiderült a vizsgálat során.

ANTONIO Boldog vagyok, hogy minden jóra fordult.

BENEDETTO De én is, mert adott szavam szerint
Meg kellett volna vívnom Claudióval.

LEONATO Nos, lányom, és ti is, nemes komornák,
Húzódjatok be egy másik szobába,
S ha hívunk, jertek majd álarcosan!
Ez órában jön Claudio s a herceg -
Amint ígérték...
(Antonióhoz)
Tudod tiszteted:
Testvéred lányának lesz ma apja,
S az ifju Claudiónak szánod őt.

ANTONIO Szemrebbenés nélkül hozzáadom.

BENEDETTO Atyám, kérem kell majd szolgálatod...

FERENC Miben, signor?

BENEDETTO Hogy egybeköss... vagy gúzsba...
 így vagy úgy...
- Signor Leonato... úgy igaz, signor,
Hogy húgod jó szemmel tekint reám...

LEONATO S lányom szemelt ki néki. Így igaz!

BENEDETTO S én rá szerelmes szemmel visszanézek.

LEONATO S a herceg, Claudio meg jómagam
Szemed szemmel tartottuk. Mit kívánsz hát?

BENEDETTO Talányos volt, amit mondtál, signor.
Hogy mit kívánok?... Hogy te is kivált
Kivánd, amit kívánok... hogy ma itt
A házasok tisztos sorába lépjek -
(*Ferencez fordul*)
Ehhez kérem segítséged, barát!

LEONATO Szívből kívánom.

FERENC S én segítelek.
De jön már hercegünk és Claudio!

Jön Don Pedro és Claudio kísérő urakkal

DON PEDRO Szép jó reggelt e szép gyülekezetnek!

LEONATO Szép jó reggelt fenségednek s a grófnak!
(*Claudióhoz*)
Vártunk reád. Rászántad hát magad,
Hogy testvérem lányával frigyre lépsz ma?

CLAUDIO Állnám szavam, ha szerecsen leány is.

LEONATO Hívd őt, Antonio, már itt a pap.

Antonio távozik

DON PEDRO Jó reggelt, Benedetto! Ej, mi lelt,
Hogy február borong a képeden,
Merő zimankó, felleg és vihar?

CLAUDIO A szilaj bika juthatott eszébe...
Ne félj, aranygomb lesz a szarvadra,
S egész Európa ünnepelni fog,
Mint Jupitert Európa ősanyánk,
Midőn a szent barom hátára szállt!

BENEDETTO Csodásan böngött Jupiter-bika,
S ilyen bikának kellett hágnia
Atyád párját is, mert a borja, lám,
Szádon keresztül épp úgy böng reám.

Antonio visszatér az álarcos hölgyekkel

CLAUDIO Még számolunk! - De rám is számadás vár.
Melyik hölgy az én jövőendőbelim?

ANTONIO Ő az - s ezennel átadom neked.

CLAUDIO Enyém tehát. - Kedves, mutasd meg arcod!

LEONATO Azt nem lehet, míg kézen fogva őt,
Nem esküszöl meg pap előtt vele.

CLAUDIO Nyújtsd hát kezéd e szent barát előtt:
Hites társad vagyok, ha elfogadsz.

HERO Én voltam első asszonyod, míg éltem
S te voltál első férjem - míg szerettél.
(Leveszi álarcát)

CLAUDIO Egy másik Hero!

HERO Az vagyok valóban.
Egy Herót szennybe ölték. Élek én.
S amily való, hogy élek: lány vagyok.

DON PEDRO A régi Hero! Hero, aki meghalt!

LEONATO Csak addig volt ő holt, míg élt a vád.

FERENC Véget vetek megdöbbenéseknek:
Mihelyt a szertartásnak vége lesz,
Elmondom bőven, Hero holta mint volt.
De addig - szokjátok meg a csodát!
S vonuljunk most a kápolnába tüstént!

BENEDETTO Lassan, barát! Melyik Beatrice?

BEATRICE *(leveszi álarcát)*
Engem neveznek úgy. Nos, mit kívánsz?

BENEDETTO Te nem szeretsz?

BEATRICE Nem jobban, mint tanácsos.

BENEDETTO Akkor bátyád s a herceg s Claudio
Tévedtek, mert esküdtek, hogy - imádsz.

BEATRICE Te sem szeretsz?

BENEDETTO Nem jobban, mint tanácsos.

BEATRICE Akkor hugom meg Margaréta s Ursula
Sintúgy tévedtek, mikor esküdöztek.

BENEDETTO Esküdtek, hogy te értem elepedsz.

BEATRICE Esküdtek, hogy te értem meggebedsz.
Szó sincsen arról. Tehát nem szeretsz?

BENEDETTO Nem, csak viszonzom barátságodat.

LEONATO De húgom, jól tudom, hogy szereted!

CLAUDIO És őt is Benedetto - esküszöm!
Itt egy lapon barátunk kézírása:
Saját gyártmányú döcögős szonett -
Beatricéhez esd!

HERO S itt egy levél
Kuzin zsebéből - saját kézírása, -
Ez Benedettóhoz fohászkodik!

BENEDETTO Csoda! Önkezünk tör önszívünk ellen! Gyere hát, elveszlek - de esküszöm a fényes napra: könyörületből teszem!

BEATRICE Nem kosarazhatlak ki. De a napvilágra mondom: csak a heves unszolásnak engedek! Életmentés ez: megsúgták nekem, hogy már döngrováson vagy.

BENEDETTO Elég! Majd betapasztom én a szád!
(*Megcsókolja*)

DON PEDRO Hogy ízlik a házasság, Benedetto?

BENEDETTO Mondok valamit, hercegem. Egy egész kollégiumra való fűrt agyú diák se tudna engem úgy ugratni, hogy a sodromból kijöjjenek. Azt hiszed, törődöm én holmi szatírákkal meg epigrammákkal? Hisz ha ilyen elmeszüleményekkel tönkre lehet tenni valakit, akkor meg se merne fordulni az ember egy csinos rokolya után! Egyszóval: ha énnekem házasodni tetszik, akkor nem érdekel, hogy a világnak mit tetszik szólni hozzá! Sose piszkáljatok azzal, hogy eddig milyen csökönyös voltam, mert az ember változandó - punktum! Hogy rólad is szóljak, Claudio: össze akartalak kaszabolni, de most már, úgy látom, sógor-ságba keveredtünk, hát csak maradj egy darabban, s jól szeresd meg a sógorasszonykámat!

CLAUDIO Már reméltem, hogy faképnél hagyod Beatricét, mert akkor én egy fütykőssel úgy átsegítettelek volna a másvilágra, hogy kapkodhattál volna a magad fütyköséhez... De hisz kapkodhatsz ahhoz így is, mert a sógorasszonykám sincs fából!

BENEDETTO Hagyd el! Cimborák vagyunk! Táncoljunk egyet esküvő előtt, hogy könnyítsünk a szívünkön - meg a párunk cipellőjén!

LEONATO Táncolni ráérünk utána is.

BENEDETTO Csakazértis előtte! - Húzd rá! - Ej, hercegem, de savanyú vagy! Asszonyt, asszonyt szerezz! Akkor kerül majd jó kézbe a fenséges pálcád!

Követ jön

KÖVET Fenség, elfogták útján Don Juant,
S fegyver közt hozták vissza Messinába.

BENEDETTO Ne gondolj ezzel holnapig! Ne félj,
Javaslok majd jó büntetést! - Zenét, hej!

Zene, tánc

- oOo -